

Jaarverslag 2021

*Samen voor mooie en
duurzame provincies*

 **de natuur en
milieufederaties**

Bijdrage Postcode Loterij maakt in iedere provincie een verschil

Dankzij de ruim 3 miljoen deelnemers van de Nationale Postcode Loterij gaat er in 2022 ruim 361 miljoen euro naar 188 goede doelen die zich inzetten voor mens en natuur. De Natuur en Milieufederaties horen al sinds 1996 bij de goede doelen die op een bijdrage mogen rekenen. Ook het komend jaar ontvangen we opnieuw een bijdrage van 2,25 miljoen euro van de Postcode Loterij: een aanzienlijk bedrag waar wij ontzettend blij mee zijn.

Annie van de Pas, netwerkdirecteur van de Natuur en Milieufederaties: “Met de bijdrage van de Nationale Postcode Loterij is het voor ons mogelijk om in iedere provincie impact te creëren. De bijdrage van de Loterij is voor ons al jarenlang een fundament voor de realisatie van vele mooie projecten. Het is fantastisch dat we op deze manier in heel Nederland het verschil kunnen maken.”

Extra schenkingen

Naast deze jaarlijkse bijdrage hebben de Natuur en Milieufederaties samen met WNF Nederland, Natuurmonumenten, ARK natuurontwikkeling en LandschappenNL eind 2021 een extra schenking mogen ontvangen om overstromingen in Limburg tegen te gaan. Dit project gaat binnenkort van start. We zijn ook partner van CleanUpXL, een gezamenlijk gedragen en uitgevoerd project van de Waddenvereniging, Stichting De Noordzee, Stichting Duik de Noordzee Schoon, BDS Harlingen en Friendship Offshore om 800.000 kilo rotzooi uit Noordzee te verwijderen. Begin 2021 heeft de Loterij financiering voor dit project toegekend.

Mooie projecten

In 2019 ontvingen we een extra schenking van 1,65 miljoen euro voor het project Energietuinen. Met dit project willen we zichtbaar maken dat grootschalige opwek van duurzame energie ook mooi kan zijn én kan samengaan met natuur en recreatie. In het najaar 2019 vielen we nogmaals in de prijzen, toen we te horen kregen dat Plan Boom mede dankzij de Postcode Loterij van start kon gaan. Met een extra schenking van 2,25 miljoen euro willen we de komende jaren in heel Nederland 10 miljoen bomen gaan planten.

De Natuur en Milieufederaties zijn de Postcode Loterij en alle deelnemers enorm dankbaar voor hun bijdrage. Met hun steun kunnen we ons blijven inzetten voor mooie en duurzame provincies.

Inhoudsopgave

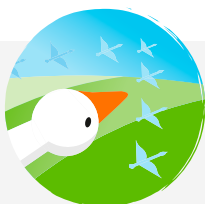
	Bijdrage Postcode Loterij maakt in iedere provincie een verschil	2
	Facts & figures 2021	4
	Voorwoord	5
1	De activiteiten van de Natuur en Milieufederaties in 2021	6
	Hoe werken we?	6
	Waar werken we aan?	7
	1.1 Tegengaan van Klimaatverandering en aanpassing aan de gevolgen ervan	7
	1.2 Circulaire economie	13
	1.3 Herstel biodiversiteit	16
	1.4 Activiteiten van het bestuur en koepel	20
	1.5 Activiteiten van de Raad van Toezicht	22
	1.6 Toekomstparagraaf	23
	1.7 Hoofdpunten meerjarenstrategie	25
	1.8 Begroting 2022	26
2	Algemene informatie over de organisatie	27
	2.1 Doelen en profiel van De Natuur en Milieufederaties	27
	2.2 Vertaling van de doelstelling in visie, beleid en strategie	28
	2.3 Bestuursstructuur van de NMF's	29
	2.4 Integriteitsbeleid	30
	2.5 Risicoparagraaf	31
3	De financiële positie van de Stichting	32
	3.1 Staat van Baten en Lasten	32
	3.2 Balans en beleid t.a.v. reserves	32
4	Verantwoordingsverklaring	33
	Bijlagen	34
	Bijlage 1 Verantwoordingsverklaring van het bestuur van Stichting De Natuur en Milieufederaties	34
	Bijlage 2 Leden Bestuur en Raad van Toezicht	38
	Bijlage 3 Nevenfuncties Bestuur van Stichting De Natuur Milieufederaties in 2021	39
	Deel II Financieel jaarverslag	41
5	Jaarrekening 2021	42
	5.1 Balans per 31 december 2021	42
	5.2 Staat van baten en lasten over 2021	43
	5.3 Kasstroomoverzicht 2021	44
	5.4 Grondslagen van waardering en resultaatbepaling	45
	5.5 Toelichting op de balans per 31 december 2021	46
	5.6 Toelichting op de staat van baten en lasten over 2021	51
	5.7 Specificatie en verdeling kosten naar bestemming	54
6	Overige gegevens	59
	6.1 Vaststelling en goedkeuring	59
	6.2 Statutaire bepaling resultaatbestemming	59
	6.3 Resultaatbestemming	59
	6.4 Gebeurtenissen na balansdatum	59
	6.5 Controleverklaring	60
7	Bijlagen financieel jaarverslag	63
	7.1 Overzicht betalingen in 2021 van de Stichting De Natuur en Milieufederaties aan de twaalf provinciale Natuur- en Milieufederaties	63

Impact van

De Natuur en Milieufederaties

Insights 2021

Bereik

1.217 aangesloten
lokale groepen en organisaties

44.866 bezoekers
aan de 911 georganiseerde
activiteiten

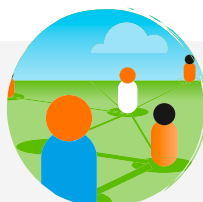

934.864 mensen
online bereikt en ruim
3000 keer in de media

Versterken
maatschappelijk
middenveld

29.152 adviezen
gegeven aan burgers en
lokale organisaties

171 netwerken
opgezet, aan 546 netwerken
deelgenomen

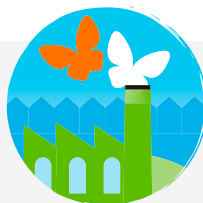

**1.898 maatschappelijke
initiatieven**
ondersteund en 649 initiatieven
helpen opstarten

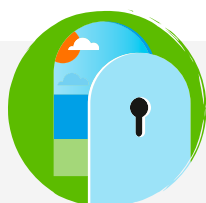
Verduurzamen
bedrijven

4.446 bedrijven advies gegeven
over duurzame bedrijfsvoering

118 bedrijven
helpen verduurzamen

1.668 bedrijven
toegang gegeven tot een breed netwerk
voor kennisuitwisseling over duurzaamheid

Verduurzamen
overheid

Bij 811 beleidsontwikkeltrajecten
betrokken en hierbij 304 organisaties
vertegenwoordigd

374 zienswijzen ingediend

370 concrete plannen
voor beleidsuitvoering ontwikkeld
waarvan 67% in praktijk gebracht

Voorwoord

Matthijs Nijboer
Voorzitter

Annie van de Pas
Netwerkdirecteur

Hoewel we gehoopt hadden dat 2021 weer wat 'normaler' zou worden, stond ook dit jaar weer voor een groot deel in het teken van corona en lockdowns. Wederom stonden onze medewerkers hierdoor voor uitdagingen en was er minder fysieke uitwisseling dan we gewend waren. Onze traditionele federatiedag, waarbij medewerkers van alle federaties elkaar informeel kunnen ontmoeten kon ook nu niet doorgaan. Maar een alternatief in de vorm van kleinschalige fietstochten in drie verschillende provincies langs onze GoodFood-Club-aanbieders zorgde ervoor dat collega's elkaar toch fysiek konden zien en spreken.

Dat het online werken niet alleen nadelen kent, is inmiddels duidelijk. De voordelen zijn door onze medewerkers omarmd en door het combineren van online en fysieke activiteiten en bijeenkomsten hebben we afgelopen jaar meer kunnen organiseren dan ooit en hebben we daarmee enorm veel mensen bereikt. De impactcijfers zijn terug te vinden in ons impactrapport. Al deze resultaten konden niet behaald worden zonder de inzet van alle medewerkers en vele betrokken vrijwilligers van de verschillende federaties.

Op momenten dat het mogelijk was om fysiek bij elkaar te komen, zijn we met elkaar aan de slag gegaan op het gebied van organisatieontwikkeling. Enkele concrete stappen in de bedrijfsvoering zijn

inmiddels operationeel en aansturing van de landelijke samenwerkingsprojecten vanuit de koepel is ook in werking gegaan. De eerste stappen binnen het governance-traject zijn gezet. Dit traject vergt echter een zorgvuldige procedure en daar gaan we in 2022 mee verder.

De kern van ons werk, samen voor duurzame mooie provincies, voerde uiteraard ook in 2021 de boventoon. Binnen het thema Klimaat & Energie zetten we ons sterk in voor een natuurinclusieve energietransitie. Zo ontwikkelden we voor beleidsmakers, bestuurders en politici een uitgebreide toolbox met voorbeelden en tips hoe landschap en energietransitie hand in hand kunnen gaan. Hoewel we vanwege de lockdown pas laat konden beginnen aan het plantseizoen, organiseerden alle federaties vanuit ons Nationale Postcode Loterijproject Plan Boom veel lokale boomplantevenementen en is inmiddels de mijlpaal van 1.000.000 bomen bereikt. Hiermee dragen we bij aan het herstel van biodiversiteit en kwaliteit van onze leefomgeving. Ons Servicepunt Circulair wordt steeds beter gevonden en ons expertteam wordt regelmatig benaderd met vragen. Zo organiseerde het team een kennis- en inspiratiesessie voor het onderwijs en in de week van de Circulaire Economie werd een online workshop circulair koken gegeven.

Enkele van onze federaties moesten helaas hun 50-jarig jubileum noodgedwongen online vieren of uitstellen. En hoewel het werk gewoon door blijft gaan, is een 50-jarig bestaan uiteraard wel iets om bij stil te staan. Al die tijd zetten we ons in voor mooiere en duurzamere provincies. En in die 50 jaar hebben we heel wat bereikt waar we trots op zijn, maar we zien ook dat ons werk nog niet klaar is. Dus ook de komende jaren blijven wij ons met alle collega's onverminderd inzetten om onze doelen na te streven.

1 De activiteiten van de Natuur en Milieufederaties in 2021

Hoe werken we?

De Natuur en Milieufederaties (NMF's) werken aan natuurrijke en klimaatbestendige provincies. Provincies waar huidige en toekomstige bewoners van een gezonde en schone leefomgeving kunnen genieten. We geven een krachtige stem aan de kwetsbare waarden van natuur en klimaat. Samen met bewoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties en overheden werken de NMF's aan oplossingen. Als netwerk-organisaties verbinden, stimuleren en ondersteunen we tienduizenden burgers, meer dan duizend lokale organisaties, overheden en bedrijven om samen te werken aan een duurzaam en natuurinclusief Nederland.

1. Tussen de staat en de straat

Wij staan dicht bij de lokale omgeving en zien in de praktijk welk beleid wel en niet werkt. We bouwen bruggen tussen de decentrale en landelijke overheid als dat kan en agenderen en jagen gericht aan waar nodig. We vertalen lokale signalen voor overheden en helpen overheden de lokale omgeving te betrekken bij de klimaattransitie.

2. We doen het samen

We werken elke dag samen met inwoners, met maatschappelijke organisaties, bedrijven en met overheden. We staan midden in de maatschappij en zijn gericht op het maatschappelijke belang. Samen komen we verder, is onze stellige overtuiging. We betrekken zoveel mogelijk mensen bij de transitie naar een duurzame samenleving en kijken daarbij verder dan onze eigen achterban.

3. Het kan wel

Daar waar oplossingen uitblijven en praten ons niet verder brengt, brengen wij innovatieve oplossingen in, of ontwikkelen we onze eigen projecten. We laten op positieve wijze en op de voor ons kenmerkende manier - samen met anderen, midden in de samenleving - zien hoe het ook kan. Daarmee halen we concrete resultaten en brengen we de transitie op andere wijze dichterbij.

Impact

Om de impact van onze activiteiten te meten voeren we jaarlijks een impactonderzoek uit. In dit onderzoek wordt gekeken naar de meetbare resultaten en effecten (kwantitatief en kwalitatief) van onze activiteiten in het afgelopen jaar. Door de aard van het werk en de complexe netwerkomgeving zijn successen afhankelijk van veel factoren. Het impactonderzoek focust daarom op de directe effecten en resultaten van de activiteiten. Voor onze landelijke prioriteiten hebben we een Theory of Change (ToC) opgesteld. Deze is verkort opgenomen in dit jaarverslag. Tevens zijn per prioriteit de belangrijkste outputgegevens van 2021 opgenomen. De impactmeting gaat over de activiteiten van de 12 federaties in de provincies.

Waar werken we aan?

1.1 Tegengaan van Klimaatverandering en aanpassing aan de gevolgen ervan

De gevolgen van de klimaatcrisis worden steeds duidelijker zichtbaar en veroorzaken steeds grotere problemen. Zo werden we begin 2021 opgeschrikt door de hevige overstromingen in Limburg. Binnen het programma Klimaat en Energie zetten wij ons in voor het tegengaan van klimaatverandering en aanpassing aan de gevolgen ervan. Om dit te bereiken ondersteunen we initiatieven van burgers en bedrijven die aan de slag willen met een natuurinclusieve energietransitie en stimuleren we overheden en bedrijven samen te werken met bewoners voor lokaal eigenaarschap. Ook leiden we burgers op tot klimaatbufferambassadeurs om natuurlijke oplossingen tegen klimaatverandering te promoten.

In 2021 vormden de projecten Participatiecoalitie en Energietuinen belangrijke pijlers binnen het programma klimaat. De Participatiecoalitie is een samenwerkingsverband dat voortvloeit uit het Klimaatakkoord. Binnen de Participatiecoalitie werken we samen met HIER, Energie Samen, Buurkracht en LSA bewoners. In 2021 werden door alle RES-regio's de RES 1.0 ingediend. De Participatiecoalitie maakte hier een analyse van en deed aanbevelingen voor de uitwerking naar de RES 2.0. De Natuur en Milieufederaties vinden het belangrijk dat er bij de uitwerking van de RES'en aandacht is voor natuur en landschap. Daarom werd

een toolbox Natuurinclusieve energietransitie ontwikkeld, waarmee gemeenten en RES-regio's handvatten aangeboden krijgen hoe ze werk kunnen maken van duurzame energie, zonder dat dit ten koste gaat van natuur en landschap. Rondom het thema Aardgasvrije wijken werd een belangrijke mijlpaal bereikt: meer dan 80 gemeenten en bewonersinitiatieven hebben afgesproken samen de overstap naar aardgasvrije wijken waar te gaan maken. Voor bewoners die aan de slag willen met het duurzamer of aardgasvrij maken van hun wijk ontwikkelden we een routekaart om hen op weg te helpen.

Naar een duurzame wijk *Routekaart voor bewoners*

Om bewoners op weg te helpen met het duurzamer of aardgasvrij maken van hun wijk ontwikkelden we in 2021 een routekaart.

Het project 'Energietuinen' vordert gestaag. Zo is de bouw van een zonnepark in Energietuin Noordmanshoek van start gegaan en werden verschillende masterclasses over biodiversiteit in combinatie met zonneparken georganiseerd. Ook uitrol naar andere provincies begint vorm te krijgen. Zo gaat de gemeente Bronckhorst samenwerken met Natuur en Milieu Gelderland om op de voormalige stortplaats Langenberg in Zelhem een Energietuin te ontwikkelen.

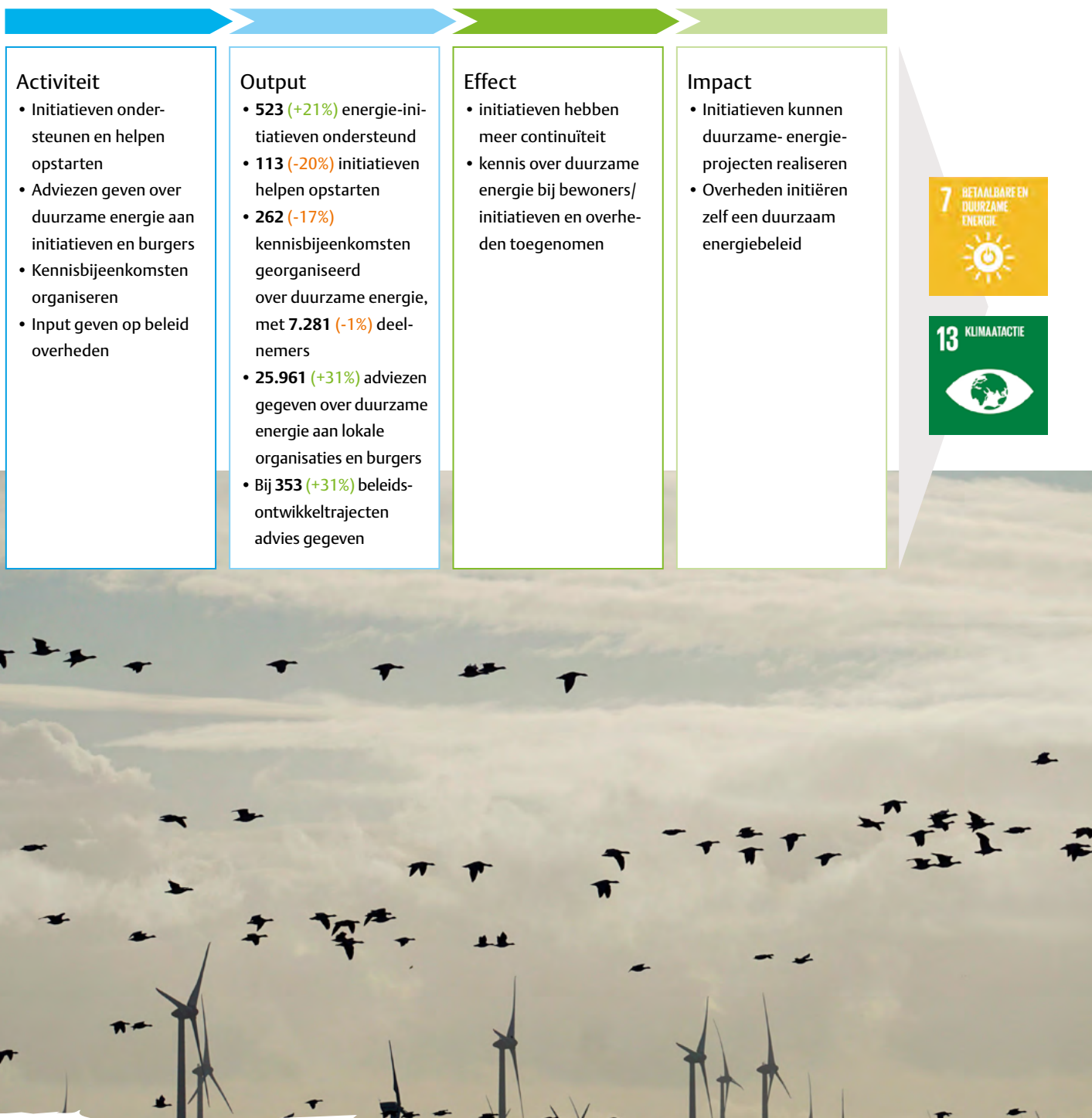
Het project Valuta voor Veen is dit jaar succesvol afgerond. Het project heeft geleid tot 14 gerealiseerde Valuta-voor-Veen-projectregistraties bij de Stichting Nationale Koolstofmarkt (SNK) en er komen er nog meer aan. Er zijn nu 10 Valuta-voor-Veen-projectplannen die gaan leiden tot veenvernattingsmaatregelen in 637 hectare gebied, waardoor gedurende 10 jaar in totaal circa 28.481 ton CO₂-uitstoot wordt voorkomen. Daarnaast zijn Regionale Koolstofbanken ondergebracht in PlatformCO₂neutraal, dat gericht is op het bijeenbrengen van kopers en aanbieders van CO₂-certificaten voor de vrijwillige Nationale Koolstofmarkt.

Natuurlijke klimaatbuffers zijn natuurlijke oplossingen voor klimaatverandering. Voorbeelden van Klimaatbuffers zijn verkoelend groen in de stad, rivieren met nieuwe nevengeulen die meer water bergen, dijken met vooroevers of aangroeiende kwelders aan de kust. De klimaatbuffers verminderen hittestress, overstroming en droogte en dragen tegelijk bij aan biodiversiteit. Binnen de Coalitie Natuurlijke Klimaatbuffers werken we samen aan het opleiden en professionaliseren van ambassadeurs die de klimaatbuffers promoten bij gemeenten, waterschappen en provincies.

Veldbezoek Energietuin de Noordmanshoek, Foto: Sven Stremke.

Hieronder op hoofdlijnen de werkzaamheden van de 12 federaties binnen het programma Klimaat in 2021 en hoe deze bijdragen aan het bereiken van de sustainable development goals:

Programma

Natuurinclusieve Energietransitie

(nu landelijk programma Klimaat & Energie)

Looptijd

Doorlopend programma

Budget 2021

€ 45.240,-

Federaties

Alle 12

Doel

Positionering, lobby en kennisdeling over het thema Klimaat

Mijlpalen 2021

- Presentatie bij nationaal RES-congres.
- Presentatie NOVI-conferentie.

Project

Participatiecoalitie RES

Looptijd

Januari 2021 - december 2021

Budget 2021

€ 711.000,- totaalbudget voor RES en Aardgasvrije wijken

Federaties

Alle 12

Doel

Ondersteuning en advies voor het betrekken van bewoners bij het tot stand komen van de inhoud van de RES:

1. Bewonersparticipatie
2. 50% Lokaal Eigendom
3. Aandacht voor Natuur en Landschap

Mijlpalen 2021

- 'Spiekbrieftjes'
- Masterclasses Natuurinclusieve Energietransitie.

Project

Energietuinen

Looptijd

2019 - 2024

Budget 2021

Ca. € 300.000,- (totaal € 1.650.000,-)

Federaties

Noord-Brabant, Overijssel, Drenthe, Utrecht

Doel

Ontwerpen en realiseren van minimaal 2 Energietuinen, ondersteunen burgerbeweging, verspreiding kennis en ervaring

Mijlpalen 2021

- Mastwijk: toekenning SDE++ subsidie
- Wijhe: aanleg van het zonnenveld
- Assen-Zuid: toegewerkt naar start van de bouw in 2022
- Deelname aan onderzoeksprogramma Ecocertified.

Project

Participatiecoalitie Aardgasvrije Wijken

Looptijd

Januari 2021 - december 2021

Budget 2021

€ 711.000,- totaalbudget voor RES en Aardgasvrije wijken

Federaties

Alle 12

Doel

Ondersteunen, adviseren en professionaliseren van bewonersinitiatieven die werken aan een aardgasvrije wijk.

Mijlpalen 2021

Ca. 40 bewonersinitiatieven begeleid bij het tot stand brengen van een samenwerkingsrelatie met de gemeente.

Project

Natuurlijke beplanting Energietuinen

Looptijd
2021 - 2022

Budget 2021
€ 30.000,-

Federaties
Noord-Brabant, Overijssel, Drenthe

Doel
Realiseren natuurlijke beplanting ter bevordering van biodiversiteit in Energietuinen

Mijlpalen 2021
De realisatie van het project vindt plaats in 2022.

Project

Vervolg Handreiking Natuur en Landschap in de RES

Looptijd
November 2020 - mei 2021

Budget 2021
€ 31.000,-

Federaties
Utrecht, Gelderland, Noord-Holland

Doel
De Handreiking Natuur en Landschap in de RES van de NMF's doorvertalen naar kennisproducten voor beleidsmakers.

Mijlpalen 2021
Oplevering van:

- Documentaire 'Op weg naar een natuurinclusieve energietransitie'
- Podcastserie 'Op de bres voor een groene RES'
- Toolbox 'Natuurinclusieve Energietransitie'

Project

Regionale Koolstofbanken / Valuta voor Veen

Looptijd
Januari 2020 - december 2021

Budget 2021
In totaal voor het gehele project € 425.000,-

Federaties
Friesland, Overijssel, Utrecht, Noord-Holland, Zuid-Holland

Doel
Reductie CO₂-uitstoot veenweiden met natuurlijke oplossingen incl. nieuw verdienmodel voor grondeigenaren.

Mijlpalen 2021
Afronding van het project, gerealiseerd o.a.:

- 14 Valuta voor Veen projectregistraties bij Stichting Nationale Koolstofmarkt
- 10 Valuta voor Veen projectplannen

Regionale Koolstofbanken ondergebracht in PlatformCO2neutraal

Project

Handreiking Populatieversterking

Looptijd
Juli 2021 - maart 2022

Budget 2021
€ 72.500,-

Federaties
Utrecht, Gelderland

Doel
Ontwikkeling handreiking voor populatieversterkende maatregelen voor vogel- en vleermuissoorten bij wind- en hoogspanning op land.

Mijlpalen 2021
Alle beschikbare kennis verzameld (in samenwerking met Vogelbescherming en Zoogdiervereiniging).
Conceptversie van Handreiking Populatieversterking klaar.

Project

Ondersteuning Ambassadeurs Natuurlijke klimaatbuffers

Looptijd

Augustus 2021 - juli 2022

Budget 2021

€ 48.000,- (totaal voor gehele project)

Federaties

Groningen, Noord Holland, Zuid Holland, Zeeland, Limburg, Overijssel.

Doel

Begeleiding van vrijwilligers die zich inzetten voor de lobby en promotie van natuurlijke aanpak bij klimaatadaptatie in het landelijke gebied

Mijlpalen 2021

- Samenwerking met Hogeschool Zeeland ontwikkeling lesmodule.
- Toekenning bijdrage Postcode Loterij klimaatbuffers Limburg.

Project

ECF - Kracht van Samen

Looptijd

Juli 2021 - december 2022

Budget 2021

€ 98.000,- (totaal gehele project)

Federaties

Utrecht, Overijssel

Doel

Vliegwielen zijn voor verbetering bewonersparticipatie in warmtetransitie.

Mijlpalen 2021

Samenwerking met PAW, Platform 31, TNO, NP RES en VNG tot stand gebracht. Uitvoering activiteiten start in 2022.

Klimaatbuffer Onlanden bij Groningen

1.2 Circulaire economie

We willen de ecologische voetafdruk van Nederland verkleinen door de economie circulair te maken. We proberen productieketens te sluiten door partijen aan elkaar te koppelen. En we creëren draagvlak om de levensloop van producten circulair te maken en brengen vraag en aanbod bij elkaar binnen ons Servicepunt Circulair.

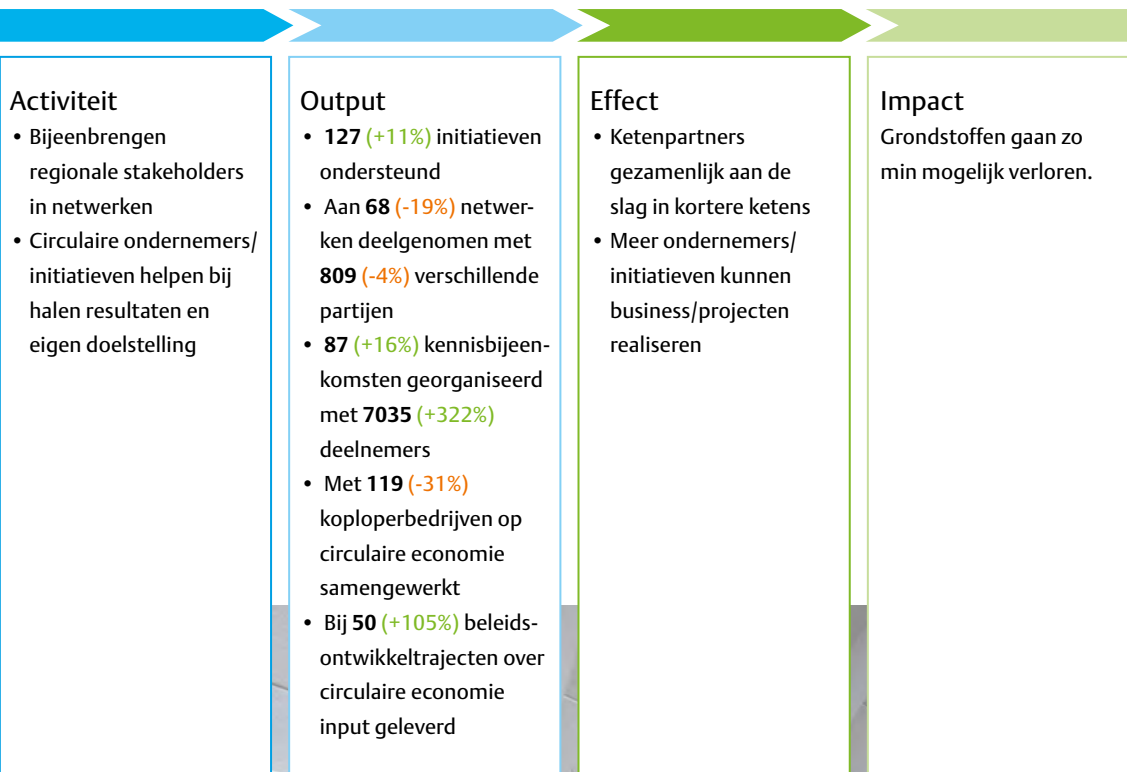
Het expertteam circulaire economie kwam vijf keer bij elkaar. Tijdens de overleggen wisselt het team kennis en ervaring uit. In verschillende provincies werken de collega's aan het realiseren van circulaire ambachtscentra. Hierover delen we gezamenlijk de geleerde lessen. In het najaar van 2020 is het Europese project Allthingsbio. PRO van start gegaan, waarin een serious game ontwikkeld wordt rondom biobased voedselverpakkingen. In 2021 is de inwonersinput opgeleverd en konden de game-ontwikkelaars aan de slag. Het Servicepunt Circulair wordt steeds beter gevonden zowel door consumenten als producenten van circulaire producten. In februari werd tijdens de week van de Circulaire Economie een online programma georganiseerd, met vier verschillende activiteiten, voor vier verschillende doelgroepen. Het webinar circulair koken sprong eruit als absoluut hoogtepunt. Uit onze impactmeting is gebleken dat we op het thema circulaire economie een mooie groei doormaken.

Dat de Natuur en Milieufederaties een belangrijke rol spelen binnen het thema blijkt uit de vraag naar onze kennis en expertise vanuit gemeenten en overheid. In 2021 werken we toe naar enkele mooie acties voor de gemeenteraadsverkiezingen van 2022.

Natuur en Milieu Overijssel organiseerde in 2021 het Waardering Popup fest waarbij verschillende circulaire partners zich konden presenteren.

Hieronder op hoofdlijnen de werkzaamheden van de 12 federaties op het thema Circulaire economie in 2021 en hoe deze bijdragen aan het bereiken van de sustainable development goals:

Het adviesbureau Repurpose stimuleert hergebruik van bouwmaterialen. Ze zijn een van de circulaire initiatieven op ons platform servicepunt circulair.

Programma

Circulaire Economie

(landelijke programma)

Looptijd

Doorlopend programma

Budget 2021

€ 78.000,-

Federaties

Alle 12

Doel

PLandelijke of bovenregionale samenwerking creëren op het gebied van Circulaire Economie tussen de NMF's.

Mijlpalen 2021

4 landelijke activiteiten tijdens de week van de Circulaire Economie, waaronder workshop circulair koken.

Project

All ThingsBio Pro

Looptijd

September 2020 - december 2023

Budget 2021

Ca. € 40.000,-

Federaties

Utrecht en Overijssel

Doel

Europees project om de bio-economie een stap verder te helpen met inbreng van burgers m.b.v. de ontwikkeling van een serious game en smart-phone-app.

Mijlpalen 2021

Conceptontwikkeling Serious game via co-creatie met burgers en experts uit de biobased industrie.

Project

Circulaire Economie in de regio versnellen

Looptijd

Januari 2021 - mei 2021

Budget 2021

€ 32.950,-

Federaties

Alle 12

Doel

Vertalen landelijk beleid naar de regio's d.m.v.:

1. Onderzoek onder verschillende regionale spelers in de circulaire economie naar regionale rollen in de transitie
2. Optuigen vijf ketentrajecten
3. Opstellen circulaire inspiratiegids voor gemeenten

Mijlpalen 2021

Oplevering circulaire inspiratiegids voor gemeenten.

1.3 Herstel biodiversiteit

We willen het landschap en de natuur in Nederland beschermen en ontwikkelen om de biodiversiteit te herstellen. Hiervoor ondersteunen we initiatieven van burgers en bedrijven die zich inzetten voor meer biodiversiteit in de eigen omgeving. Met de ambitie om natuurinclusieve landbouw (NiL) te ontwikkelen, zoeken we naar optimale inpassing en toepassing van biodiversiteit in het landbouwproductieproces. Want biodiversiteit is niet alleen nodig voor landschap, milieu en natuur, maar ook voor een gezonde, rendabele landbouw op de lange termijn. Tegelijk groeit ook bij het publiek het bewustzijn dat een goede balans tussen productie en natuur in de landbouw noodzakelijk is en dat ook zij – burgers én consumenten - daar een (financiële) verantwoordelijkheid hebben.

In 2021 is gewerkt aan het ontwikkelen van het programma Herstel van Biodiversiteit en hoe Natuurinclusieve landbouw een plek binnen dit programma krijgt. Er werd een Postcode Loterij-aanvraag ingediend voor samenwerkingsinitiatieven tussen burgers en kleinschalige boeren met inachtneming van herstel biodiversiteit binnen de landbouw. Deze aanvraag werd helaas afgewezen, maar er wordt gekeken of financiering hiervan via een andere weg mogelijk is.

Daarnaast willen we consumenten bewust maken van de noodzaak van een voedseltransitie waarbij ingezet wordt op meer lokaal geproduceerd voedsel. Dit doen we vanuit de GoodFoodClub, waar inmiddels vele lokale initiatieven en lokale producenten bij aangesloten zijn. Op onze website en via social media zetten wij deze lokale producenten in de spotlights en attenderen we consumenten. Net voor de zomer lanceerden we in diverse steden fietsroutes langs de lokale aanbieders.

Met het project Plan Boom, dat eind 2019 ambitieus van start ging, willen we binnen vier jaar 10 miljoen bomen planten. In 2020 konden vanwege corona geen grootschalige boomplantevenementen georganiseerd worden, maar ook in 2021 speelde corona ons weer parten. Gelukkig konden in het najaar wel veel evenementen doorgaan. Zowel kleine initiatieven samen met bewoners als ook grote boomplantactiviteiten vonden plaats. Inmiddels staat de teller al op meer dan een miljoen bomen.

Hieronder op hoofdlijnen de werkzaamheden van de 12 federaties op het thema Herstel biodiversiteit in 2021 en hoe deze bijdragen aan het bereiken van de sustainable development goals:

Programma

Natuurinclusieve Landbouw

(nu programma Biodiversiteit)

Looptijd

Doorlopend programma

Budget 2021

€ 103.332,- (incl. € 35.072,- uit 2020)

Federaties

Alle 12

Doel

Versterken transitie in de landbouw naar natuur-inclusieve landbouw

Mijlpalen 2021

Toegewerkt naar het landelijke programma Biodiversiteit en hoe natuurinclusieve Landbouw hier een plek in krijgt.

Project

Implementatie Omgevingswet

Looptijd

Januari 2020 - december 2021

Budget 2021

€ 14.600,-

Federaties

Alle 12

Doel

Ondersteunen en activeren vrijwilligers en aangesloten organisaties in participatietrajecten om op te komen voor natuur- en milieubelangen, gebruikmakend van Omgevingswet.

Mijlpalen 2021

- [Content voor www.samenvooronzeeleefomgeving.nl](http://www.samenvooronzeeleefomgeving.nl) met overzichtelijk tools voor vrijwilligers.
- Webinar omgevingswet
- Toekenning extra trekking Nationale Postcode Loterij.

Project

Nacht van de Nacht

Looptijd

Januari 2021 - december 2021

Budget 2021

€ 53.000,-

Federaties

Alle 12

Doel

Nederland weer iets donkerder maken. Goed voor het klimaat en de natuur (nacht dieren).

Mijlpalen 2021

[Onderzoek naar bedrijfsverlichting.](#)

Project

GoodFoodClub

Looptijd

Januari 2021 - december 2021

Budget 2021

€ 42.967,- (incl. € 32.067,- uit 2020)

Federaties

Alle 12

Doel

Het vergroten van het aandeel duurzame landbouw in alle provincies. Ondersteunen van de duurzame koplopers

Mijlpalen 2021

- [Lancering en promotie van fietsroutes langs duurzame landwinkels en boerderijverkooppunten.](#)
- Fietstour voor studenten Utrecht tijdens de introductiedagen.

Project

Plan Boom

Looptijd
2020 - 2023

Budget 2021
€ 640.000,-

Federaties
Alle 12

Doel
Aanplant van bomen tbv gezonde leefomgeving,
CO2-vastlegging en biodiversiteit

Mijlpalen 2021

- Uitdeelacties in bijna alle provincies.
- Mijlpaal van 1 miljoen bomen gehaald.

In het najaar van 2020 is in Drenthe een recordaantal struiken aangevraagd. In totaal zijn er circa 200 verzoeken ingediend, wat neerkomt op bijna 30.000 stuks bosplantsoen. [Meer informatie.](#)

1.4 Activiteiten van het bestuur en koepel

In 2021 speelde corona nog steeds een rol. Er werd voor het grootste deel vanuit huis gewerkt en tussen-tijds omschakelen naar online varianten van activiteiten en bijeenkomsten verliep soepel. De voordelen van het online werken zijn omarmd, onderlinge afstemming tussen collega's van alle federaties en de koepel blijkt heel nuttig en makkelijk te organiseren. Online overleggen worden dan ook nog steeds op regelmatige basis georganiseerd.

Om uitvoering te kunnen geven aan onze Meerjaren-strategie is een professionaliseringsslag nodig. In 2021 zijn veel voorbereidingen getroffen en kregen sommige verbeteringen ook al concreet vorm. Zo zijn eerste belangrijke stappen gezet in het traject governance, wordt gewerkt aan de inrichting van Teams om landelijk efficiënter samen te kunnen werken aan projecten en heeft een advies van de werkgroep bedrijfsvoering geleid tot de aanschaf van de uren tool Clockwise. De drie landelijke thema's worden inmiddels door programmaleiders aangestuurd in samenwerking met en aansturing door de koepel.

Landelijke positionering en nieuwe trajecten

In 2021 is de landelijke samenwerking gestaag doorgegroeid. Zo hebben we 3 groeifondsaanvragen op diverse thema's in consortia ingediend, zijn de energietuinen een stuk verder richting realisatie, hebben we ons participatiecoalitie programma met een jaar weten te verlengen en hebben we onder meer het loket natuurinclusieve energietransitie in de benen geholpen. We hebben ons landelijk ingespannen om invloed uit te oefenen op het nieuwe regeerakkoord en zijn diverse nieuwe projecten gestart, zoals het project 'de wij in aardgasvrij'.

Governance

Op dit moment voldoet het bestuursmodel van de NMF niet aan de richtlijnen van de WBTR (Wet Bestuur en Toezicht Rechtspersonen). Mede daarom

is een traject gestart om te komen tot een nieuw model dat compliant is aan de WBTR en dat de koepel meer slagkracht geeft.

Er werd advies opgevraagd bij een onafhankelijk adviesbureau en het AB koos uit de voorgestelde governance-modellen een voorkeursmodel. Hierna werden bijeenkomsten met onze Raad van Toezicht en besturen en RvT's van federaties georganiseerd. Naar aanleiding van de feedback tijdens deze bijeenkomsten werd besloten meer tijd te nemen om de verschillende opties verder te onderzoeken. In 2022 wordt het traject voortgezet en wordt een definitieve keuze gemaakt die zal leiden tot aanpassing van de governance.

Aansturing landelijke programma's

Om goed uitvoering te kunnen geven aan de Meerjaren-strategie, is een andere aansturing van de landelijke programma's nodig. Waar voorheen federatiedirecteuren opdrachtgever van landelijke projecten waren, ligt dat opdrachtgeverschap voortaan bij de directeur van de koepel. Uitvoering van de programma's zoals genoemd in de MJS - Klimaat, Biodiversiteit en Circulaire Economie - komt in 2022 onder aansturing van programmaleiders. In de loop van 2021 is naar deze werkwijze toegewerkt en in het najaar werden de nieuwe landelijke programmaleiders aangesteld. Voor enkele landelijke projecten ligt het opdrachtgeverschap nog steeds bij federatiedirecteuren (bijv. Plan Boom en Valuta voor Veen), omdat de overstap anders te groot zou zijn.

Gezamenlijke bedrijfsvoering

Er is een werkgroep bedrijfsvoering actief (bestaande uit medewerkers van verschillende federaties) die onderzoek doet naar mogelijke verbeteringen en samenwerkingen op het gebied van bedrijfsvoering. Op die manier kan efficiënter maar vaak ook voordeliger gewerkt worden. De werkgroep levert een advies op waarbij federaties die willen, samen kunnen gaan optrekken. Federaties die (nog) niet mee willen of kunnen doen,

kunnen desgewenst op een later moment instappen. In 2021 gaf de werkgroep advies over een urenregistratiesysteem en een tool voor het ondertekenen van documenten. Dit heeft ertoe geleid dat veel federaties intussen gebruikmaken van de uren tool ClockWise en dat we Adobe Sign zullen gaan gebruiken voor digitale ondertekening van documenten. In 2022 gaat de werkgroep aan de slag met een advies voor gebruik van eenzelfde boekhoudsysteem.

NMF Academy

We willen het aanbod van opleidingen en trainingen voor medewerkers van de NMF's uitbreiden en professionaliseren. Daarom werd in 2020 de NMF Academy opgezet. Het is de bedoeling om binnen de NMF Academy een gevarieerd en kwalitatief goed aanbod van opleidingen en trainingen te bundelen voor alle medewerkers van de NMF's. Ook wordt met behulp van de NMF Academy de verbinding tussen federaties opgezocht door het organiseren van interne (online) lunch-bijpraatsessies, waarin steeds een actueel project of onderwerp besproken of toegelicht wordt. De collega die de NMF Academy aan het ontwikkelen was, is halverwege het jaar uit dienst gegaan. Desondanks werd een training Projectmatig Creëren georganiseerd en een training voor senior projectleiders. In 2022 wordt verder vormgegeven aan een structureel en goed opgebouwd programma voor medewerkers.

Impact

Plannen om ons impactmanagement verder door te ontwikkelen en te verdiepen zijn in dit jaar nog niet opgepakt. Dit had te maken met vertrek van de impactmanager en de andere professionaliserings-trajecten zoals de governance, die veel tijd vergden. Over 2021 werd daarom alleen een basismeting uitgevoerd. In 2022 zal een medewerker van de koepel de impactcursus volgen en als impactmanager aan de slag gaan met de doorontwikkeling.

Communicatie

Ook op het gebied van communicatie willen we de NMF's beter landelijk gaan positioneren en profileren. De communicatieadviseur van de koepel heeft in samenwerking met communicatiecollega's uit de provincies een nieuwe communicatiekoers uitgewerkt. In deze communicatiekoers zal onze achterban een prominente rol gaan spelen. In 2022 komt deze strategie tot uitvoering.

Bedrijfsvoering koepel

Het vertrek van de netwerksecretaris naar de Natuur en Milieufederatie Utrecht was aanleiding om de functie her te bezien. In de loop van de jaren zijn de taken van de netwerksecretaris dusdanig uiteenlopend geworden dat besloten werd de functie in twee delen te splitsen. Dit heeft geleid tot aanstelling van een netwerksecretaris die de organisatorische taken (organiseren en voorbereiden vergaderingen, spin in het web voor federaties, coördinatie AVG, CBF, CRM-systeem enz.) op zich neemt en een bestuursadviseur die zich met meer inhoudelijke taken bezighoudt (professionaliseringstrajecten, lobby en Public Affairs enz.). De functie van netwerksecretaris en bestuursadviseur zijn ingevuld door medewerkers van de koepel. Door deze interne verschuiving en toename van werkzaamheden was behoefte aan extra ondersteuning die opgevuld werd in de vorm van een flexibele schil (zzp'ers). De wekelijkse 8 uur secretariële ondersteuning is overgenomen door een medewerker van de FMF.

De Natuur en Milieufederaties hebben in 2021:

- ▶ **1217** aangesloten lokale groepen en organisaties
- ▶ **911** activiteiten georganiseerd, met ca. 45.000 bezoekers
- ▶ **934.864** bezoekers op de websites
- ▶ Ruim **74.000** nieuwsbriefabonnees
- ▶ Ruim **99.000** volgers en vrienden op social media
- ▶ En kwamen ruim **3000** keer in de media

1.5 Activiteiten van de Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht houdt normaliter, naast haar formele taken zoals beschreven in paragraaf 2.3, tweemaal een informele bijeenkomst; een voorjaars- en een najaarsbijeenkomst. Deze bijeenkomsten zijn bedoeld voor reflectie en sparren van de RvT op de meer strategische onderwerpen. De voorjaarsbijeenkomst van maart 2021 vond noodgedwongen online plaats. In deze bijeenkomst werd kennisgemaakt met de nieuwe bestuursadviseur en netwerksecretaris. In de formele vergadering in juni werd naast het jaarverslag en de jaarrekening het traject governance besproken. In de najaarsbijeenkomst werd door de aanwezige directeuren informatie

gedeeld over de actuele inhoudelijke onderwerpen in hun provincie en werd het onafhankelijke advies ten behoeve van het governance-model besproken. Naar aanleiding van dit voorstel gaf de RvT aan intensiever contact te willen onderhouden over het governance-traject. Daarop heeft een RvT-lid als contactpersoon namens de RvT met enige regelmaat contact gehad met de voorzitter van het DB. Ook werd in november een extra bijeenkomst met de RvT georganiseerd om advies op te halen. In 2022 zal actief contact onderhouden worden om het proces op een zorgvuldige manier te doorlopen.

1.6 Toekomstparagraaf

Algemeen

Ook het afgelopen jaar hebben de Natuur en Milieufederaties veel impact gemaakt. Uit onze impactmeting blijkt dat ons bereik en input over het geheel stabiel bleven, en op verschillende vlakken zelfs verder gestegen is. Het blijkt dat thuiswerken vaak leidt tot een hogere productiviteit. Als thuiswerken vast deel uit gaat maken van de werkweek, dan is dat iets waar we zicht op moeten houden. Een hoge productiviteit is mooi, maar moet niet leiden tot gezondheidsklachten. We zien dat er steeds meer vraag komt naar inzet van de federaties. Klimaataanpak komt zowel lokaal als landelijk steeds hoger op de agenda. Er liggen dan ook veel kansen voor landelijke en regionale projecten. We merken echter ook dat dit leidt tot een spanningsveld. Enerzijds liggen er veel kansen, anderzijds is het steeds lastiger vacatures in te vullen. Komend jaar gaan we gebruikmaken van de diensten van een externe HR-professional en dan zal ook bekeken worden hoe de Natuur en Milieufederaties invulling kan geven aan aantrekkelijk werkgeverschap.

Ook de ingezette professionalisering en stappen naar wenbaarheid en flexibiliteit zullen ons helpen makkelijker te kunnen reageren op ontwikkelingen in het werkveld. En ook het intensiveren van de onderlinge samenwerking zorgt ervoor dat de federaties toekomstbestendig worden en meer impact kunnen maken.

Inhoudelijk

In 2021 is de nieuwe meerjarenstrategie in werking gegaan. In het najaar van 2021 zijn landelijke programmaleiders aangesteld die begin 2022 van start zijn gegaan. Onder opdrachtgeverschap van de koepel werken zij aan een robuust programma op de thema's Klimaat & Energie, Biodiversiteit en Circulaire Economie. Binnen het programma Klimaat zetten we in op een natuurinclusieve energietransitie, zowel in onze bijdrage aan de RES'en vanuit de Participatiecoalitie

als binnen onze projecten Energietuinen en Ambassadeurs Klimaatbuffers.

Binnen het thema biodiversiteit is natuurinclusieve landbouw nog steeds een belangrijk speerpunt, maar werken we ook aan het ontwikkelen en uitrollen van nieuwe verdienmodellen voor boeren en brengen we consument en producent van lokale en duurzame producten bij elkaar via onze GoodFoodClub.

Ons expertteam Circulaire Economie zet het thema circulaire economie landelijk op de kaart en via ons servicepunt circulair brengen we aanbieders en afnemers bij elkaar en geven we advies aan ondernemers en overheden.

In de landelijke projecten worden de gewenste resultaten verder geconcretiseerd. De verwachte inkomsten en de geplande besteding van de middelen aan de doelstelling en aan concrete programma's en activiteiten zijn opgenomen in de begroting 2022 (zie hoofdstuk 1.9).

Koepel

De doelstellingen voor de koepel zijn omschreven in het werkplan koepel 2022. De koepel wil naast de basistaken op een aantal vlakken werken aan ontwikkeling en professionalisering. Zo willen we in 2022 toewerken naar een gezamenlijk financieel systeem en zullen we een gezamenlijke omgeving in Teams inrichten waar we binnen landelijke projecten of werkgroepen met elkaar kunnen samenwerken. Begin 2022 wordt het cursusaanbod van de NMF Academy beschikbaar. Naast de PMC-training wordt het aanbod uitgebreid met een introductie op PMC, SPITS basis-training, een landelijke intervisiegroep, maandelijkse kennislunches en een training lobby en stakeholdermanagement. De communicatiekoers die in 2021 ontwikkeld werd, zal in 2022 uitgevoerd worden met daarin een belangrijke rol voor onze achterban.

Doorkijk naar de komende jaren

De meerjarenstrategie 2021-2026 biedt ons een belangrijk houvast voor onze doelen en werkzaamheden de komende jaren. Duidelijk is dat we voort gaan bouwen op de analyses die we eerder hebben gemaakt over de ontwikkelingen op (middel)lange termijn en de overkoepelende strategie die hiervoor is geïdentificeerd. Het traject *Samenwerking* leidt in 2021 tot een basisrichting in de vorm van een toekomstscenario van waaruit verder gewerkt kan worden aan intensivering van de samenwerking

Financiële kansen

We zien voor de komende jaren meerdere financiële kansen die kunnen bijdragen aan het halen van impact. Rond het thema biodiversiteit/stikstof zien we kansen, rond het thema natuurinclusieve energietransitie en rond de participatiecoalitie verwachten

we nieuwe, mogelijk meerjarige programma's te kunnen aanboren. We zetten ook stappen met twee loterijvoorstellen op het gebied van het gezamenlijk trainen van groene vrijwilligers door heel het land en klimaatambassadeurs in Limburg, waarmee we verwachten meer body en zuurstof te kunnen geven aan de kracht van onze achterban. Daarnaast hebben thema's als de energietransitie en stikstof veel meer urgentie gekregen en worden daar meer financiële middelen aan gekoppeld waardoor we denken hier goede kansen te zien.

Voor onze rol als vertegenwoordiger van natuur en milieu en zeggingskracht is behoud van onze belangenbehartigersrol een absolute voorwaarde. De bijdrage van de Postcode Loterij stelt ons mede in staat deze rol te blijven vervullen.

1.7 Hoofdpunten meerjarenstrategie

In 2020 is het meerjarenstrategie 2021-2025 vastgesteld. Deze meerjarenstrategie vormt de basis voor de jaarwerkplannen. Hierin zijn de volgende inhoudelijke speerpunten opgenomen:

De NMF's zetten zich in op het:

- ▶ tegengaan van klimaatverandering en aanpassing aan de gevolgen daarvan;
- ▶ Stimuleren van een circulaire economie;
- ▶ herstel van biodiversiteit.

De ambities hebben we per thema als volgt geconcretiseerd:

		
Tegengaan van klimaatverandering en aanpassen aan de gevolgen	Stimuleren van een circulaire economie	Herstel van biodiversiteit
Activiteiten 2021-2025 De federaties: ▶ Innoveren en inspireren tot een natuurinclusieve energietransitie door middel van handreikingen, maar ook door projecten zoals Energietuinen. ▶ Ondersteunen initiatieven van burgers die bij willen dragen aan een natuurinclusieve energietransitie en helpen hen te professionaliseren. ▶ Borgen de doelen van het Klimaatakkoord op lokaal eigenaarschap door deelname aan de uitvoeringstafels klimaatakkoord, landelijke werkgroepen en lobby. ▶ Ontwikkelen een structurele kennisagenda met digitale vormen van leren en uitwisseling zowel tussen de federaties als extern.	Activiteiten 2021-2025 De federaties: ▶ Brengen de impact van productie en consumptie in beeld en ontwikkelen voorstellen om de voetafdruk te verlagen. ▶ Bieden handelingsperspectief aan initiatiefnemers, inwoners, ondernemers en overheden via het landelijke servicepunt circulaire economie. ▶ Ondersteunen lokale circulaire initiatieven en ondernemers om hun doelstellingen te behalen. ▶ Koppelen partijen in de keten aan elkaar en creëren toegevoegde waarde door een integrale benadering in de levenscyclus van producten. ▶ Brengen vraag en aanbod bij elkaar en zorgen dat de keten zich sluit.	Activiteiten 2021-2025 De federaties: ▶ Ontwikkelen in samenwerking nieuwe verdienmodellen voor boeren en onderzoeken hoe ecosystemendiensten geïncapitaliseerd kunnen worden voor de boer. ▶ Brengen producenten en consumenten van lokaal en duurzaam voedsel bij elkaar middels het platform GoodFoodClub. ▶ Creëren draagvlak voor en behartigen de belangen van natuur en landschap in het provinciale en gemeentelijke beleid. ▶ Ontwikkelen zelf projecten om natuur en landschap (dicht bij huis) te versterken zoals met project Plan Boom.

1.8 Begroting 2022

BATEN	Begroting	
Baten uit acties van derden:		
Nationale Postcode Loterij	3.025.000	61,90%
Subsidies van overheden	1.087.000	22,24%
Bijdragen federaties	132.000	2,70%
Baten andere organisaties zonder winststreven	269.500	5,51%
Baten voor de tegenprestaties voor de levering van diensten	198.500	4,06%
Overige baten	175.000	3,58%
TOTALE BATEN	4.887.000	100,00%
LASTEN		
Besteed aan doelstelling		
Bijdragen aan Natuur en Milieufederaties	1.416.000	28,97%
Klimaat	1.699.597	34,78%
Biodiversiteit	1.036.763	21,21%
Circulaire Economie	238.763	4,89%
Positionering en professionalisering	262.185	5,36%
BESTEED AAN DE DOELSTELLING	4.653.308	
Beheer en administratiekosten	€ 228.692	4,68%
Saldo financiële baten en lasten	€ 5.000	0,10%
TOTALE LASTEN	€ 4.887.000	
Tekort/overschot	-	0,00%
Verwerking begroot saldo:		
Onttrekking aan overige reserves	-	

2 Algemene informatie over de organisatie

2.1 Doelen en profiel van De Natuur en Milieufederaties

Stichting De Natuur en Milieufederaties (de NMF's) is de rechtspersoon waarbinnen de 12 provinciale natuur- en milieufederaties hun samenwerking hebben verankerd. De stichting heeft de volgende doelen, vastgelegd in de statuten:

- ▶ het versterken van het werk en de positie van de provinciale milieufederaties in de diverse provincies door het samenwerken, door het uitwisselen van informatie, kennis en inzicht en door het coördineren en uitvoeren van gezamenlijke belangenbehartiging;
- ▶ het verkrijgen en beheren van gelden om daarmee de activiteiten van de provinciale milieufederaties financieel te ondersteunen ten behoeve van het behartigen van de belangen van natuur, milieu en landschap en
- ▶ voorts al hetgeen met een en ander rechtstreeks of zijdelings verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin des woords.

De Stichting beoogt niet het maken van winst.

NMF Groningen organiseerde in 2021 een Energietour voor jongeren langs interessante initiatieven in de provincie.

2.2 Vertaling van de doelstelling in visie, beleid en strategie

De 12 Natuur- en Milieufederaties werken samen om de gezamenlijke doelen te bereiken en gezamenlijk meer impact te hebben. We voeren verschillende activiteiten uit om onze doelen te bereiken, zoals het versterken van het (duurzame/groene) maatschappelijk middenveld en het aanjagen van een duurzaam (provinciaal) beleid. Ook werken we met duurzame koploperbedrijven samen en adviseren we bedrijven over duurzaamheid. Met het uitvoeren van onze eigen projecten, in de provincies en op landelijk niveau, dragen we direct bij aan een duurzame samenleving. Het landelijk bureau ondersteunt de federaties in de onderlinge samenwerking en richt zich op het verwerven van inkomsten voor gezamenlijke projecten.

Het beleid van de samenwerking is verwerkt in een meerjarenstrategie, dat jaarlijks wordt vertaald in een jaarwerkplan. Het meerjarenstrategie heeft een looptijd tot en met 2025 en hierin zijn de volgende landelijke prioriteiten opgenomen:

De NMF's zetten zich in voor een samenleving die:

- ▶ klimaatverandering tegengaat en zorgt voor aanpassing aan de gevolgen ervan;
- ▶ werkt aan herstel van biodiversiteit;
- ▶ haar voetafdruk verkleint door de economie circulair te maken.

Op deze inhoudelijke doelen is onze inzet:

- a. **Bescherming** van onze leefomgeving en natuur, samen met onze achterban, koploperbedrijven en burgers om verslechtering te voorkomen: dit is van oudsher ons 'basiswerk'.
- b. **Ondersteunen en stimuleren** van initiatieven ten behoeve van ondernemende achterban, koploperbedrijven en burgers: hier ligt onze kracht.
- c. Zelf **ontwikkelen** en ondernemen ter versnelling van duurzaamheid, samen met onze achterban, koploperbedrijven en burgers.

Kortom, we laten de initiatieven van onderop zien, ondersteunen deze en verbinden partijen die samen grote stappen kunnen zetten. Met de steun van bewoners en koploperbedrijven kan een krachtig signaal worden gegeven aan overheden en bedrijven dat mensen verandering willen en die ook dragen. En we nemen zelf initiatieven om duurzaamheid te versnellen. Bij de uitvoering staan het creëren van een breed maatschappelijk bewustzijn, het ontwikkelen van vernieuwende concepten en het aangaan van allianties voorop.

2.3 Bestuursstructuur van de NMF's

Het algemeen bestuur van de NMF's wordt gevormd door de 12 directeuren van de Natuur- en Milieufederaties. Het dagelijks bestuur bestaat uit een team van drie directeuren waarvan een de taak van voorzitter, een die van penningmeester en een die van vicevoorzitter op zich neemt. Een van de leden viel in 2021 een groot deel van het jaar uit, waardoor het dagelijks bestuur niet het gehele jaar voltallig was. De netwerkdirecteur en bestuursadviseur nemen deel aan de DB-overleggen en de netwerksecretaris ondersteunt het DB. Voor de toezichthoudende functie is een Raad van Toezicht gevormd die twee keer per jaar formeel bijeenkomt en tweemaal informeel. Alle bestuursleden en toezichthouders voldoen aan de statutaire voorwaarden en de eisen van de CBF-erkenning.

In 2021 bestond de Raad van Toezicht uit 5 leden: 3 leden op voordracht van de federaties uit de regio Noord, Midden, Zuid en 2 extern geworven leden. De Raad van Toezicht houdt toezicht op de algemene gang van zaken binnen de stichting en de daarmee verbonden organisatie. Tot de bevoegdheden behoren het goedkeuren van de begroting, het jaarwerkplan,

de jaarrekening en het jaarverslag, alsmede de meerjarenstrategie en begrotingen. De Raad van Toezicht laat de beleidsvorming en beleidsuitvoering, waaronder het financieel beheer, over aan het Bestuur.

Het Algemeen Bestuur stelt jaarlijks de begroting, de werkbegroting, het jaarwerkplan, het jaarverslag en de jaarrekening vast, alsmede eens in de vijf jaar een meerjarenstrategie en meerjarenbegroting. Daarnaast staat regelmatig de voortgang van de programma's op de agenda en worden er strategische kwesties bediscussieerd.

De voorbereiding en uitvoering van het beleid wordt ondersteund door de koepel. Dit landelijke bureau werd eind 2021 bemand met de volgende functies: een netwerkdirecteur (0,8 fte), netwerksecretaris (0,8 fte), een bestuursadviseur (0,6 fte), een communicatieadviseur (0,6 fte), een secretariaatsmedewerker (0,2 fte), een administrateur (extern ingehuurd 0,5 fte), een communicatiemedewerker (extern ingehuurd 0,2 fte) en een programmasecretaris RES (extern ingehuurd 0,4 fte).

De BMF zet zich in voor het behoud van zandpaden in Brabant, onder andere via cursussen en workshops, Foto: BMF/Marion van der Velden.

2.4 Integriteitsbeleid

De koepel van de Natuur en Milieufederaties beschikt over een integriteitsbeleid. Dit bestaat uit een beleidsdocument waarin onze kernwaarden worden aangegeven en waarin beschreven wordt wat wij verstaan onder integriteit, wat het protocol is bij ongewenst gedrag of een vermoeden van een misstand en hoe we het beleid borgen, monitoren en evalueren. Daarnaast omvat het een gedragscode die door medewerkers ondertekend wordt bij indiensttreding. In de gedragscode wordt beschreven wat de waarden en normen zijn van de Natuur en Milieufederaties en welk gedrag wij verwachten van medewerkers, zzp'ers, vrijwilligers en stagiairs.

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het vaststellen en uitdragen van het integriteitsbeleid en het beperken van kwetsbaarheid van werkprocessen binnen de organisatie. De netwerkdirecteur is verantwoordelijk voor het uitdragen van het beleid, het periodiek agenderen van het onderwerp en het zorgdragen voor naleving. De netwerksecretaris is verantwoordelijk voor het opstellen, actualiseren en evalueren van het beleid, het organiseren van activiteiten/trainingen op het gebied van integriteit en het verzorgen van registraties en rapportages over integriteit. Minimaal een keer per jaar wordt er met het team een integriteitsbijeenkomst georganiseerd waarbij cases behandeld worden of gesproken wordt over onderwerpen waar we in ons werk tegenaan lopen.

Meldpunt integriteit

Medewerkers kunnen in geval van problemen anoniem melding doen bij een van onze twee externe vertrouwenspersonen. De vertrouwenspersoon adviseert de medewerker en biedt desgewenst ondersteuning om te komen tot een oplossing van het probleem. Wanneer het niet lukt om tot een oplossing te komen, kan de medewerker (met ondersteuning van de vertrouwenspersoon) een klacht indienen bij de klachtencommissie. Het protocol voor integriteitsmeldingen en klachten is opgenomen in het integriteitsbeleid dat iedere medewerker bij indiensttreding ontvangt.

Ook voor meldingen van buiten de organisatie is een meldpunt ingericht. Iedereen die een misstand binnen de Natuur en Milieufederaties ziet of vermoedt, kan hiervan melding doen bij de netwerksecretaris. Deze meldingen worden vertrouwelijk behandeld en indien nodig, wordt een onderzoek ingesteld.

Meldingen 2021

Er zijn in 2021 geen meldingen of klachten binnengekomen bij de externe vertrouwenspersonen of bij de netwerksecretaris.

2.5 Risicoparagraaf

De Natuur en Milieufederaties streven ernaar om risico's die gerelateerd zijn aan de samenwerking, bestuur en management, operationele zaken, financieel management, informatiemanagement en juridische verantwoordelijkheden zo goed mogelijk te beheersen. Het gaat niet primair om het vermijden van risico's, maar om het herkennen en beheersen ervan. Door risico's te identificeren, kunnen passende reacties ondernomen worden om schade te voorkomen of te beperken. Risicomanagement maakt integraal deel uit van de planning en control cyclus en van projectmanagement en is van toepassing voor iedereen in de organisatie. Mogelijke risico's zijn opgenomen in een risicoanalyse. Deze werd in 2019 opgesteld en wordt sindsdien jaarlijks geactualiseerd. Zo werden in 2020 onder andere risico's als gevolg van de coronapandemie toegevoegd. In 2021 werd de risicoanalyse in samenwerking met het DB geactualiseerd. In 2022 zal een risicosessie georganiseerd worden en aan de hand daarvan wordt de risicoanalyse vernieuwd. In 2021 werden de volgende risico's als voornaamste risico's geïdentificeerd:

- ▶ Samenloop van risico's door snelle groei organisatie. Beheersmaatregel: (I) Acquisitie in lijn brengen met wat organisatie aankan, (II) gesprek voeren over onderliggende verwachtingen (tussen federaties onderling en koepel), (III) personeel flexibeler onderling uit kunnen wisselen.
- ▶ Onvoldoende gekwalificeerd personeel beschikbaar, leidend tot het niet kunnen leveren van voldoende prestaties en daarmee tot reputatieschade en/of verlies van inkomsten, werkt indirect door van federatie op NMF en andersom. Beheersmaatregelen: (I) Waar mogelijk personeel delen, (II) deeltijdvacatures van verschillende federaties binnen eenzelfde werkgebied gezamenlijk uitzetten als combi-vacature, (III) Sturing vanuit koepel welk personeel beschikbaar wordt gesteld voor gezamenlijke projecten.
- ▶ Financiële consequenties uitbreken COVID-19-pandemie. Beheersmaatregelen: (I) Blijven werken aan een brede financiële basis, (II) tijdig signaleren en hierover gesprekken met opdrachtgevers/financiers voeren, (III) nieuwe structurele vaste lasten niet aangaan.
- ▶ Uitblijven van voldoende resultaat vanwege het uitbreken van de COVID-19-pandemie. Beheersmaatregelen: (I) Activiteiten en projecten anders vormgeven door inzet van digitale middelen, (II) organiseren van interne trainingen over Webinars en digitale bijeenkomsten, (III) tijdig signaleren in geval vertraging of niet uit kunnen voeren van activiteiten en hierover gesprekken met opdrachtgevers/financiers voeren.

3 De financiële positie van de Stichting

3.1 Staat van Baten en Lasten

Het jaar 2021 wordt afgesloten met een negatief resultaat van € 70.152. Begroot was een negatief resultaat van € 75.000 een positief verschil derhalve van € 4.848. Hoewel het financieel resultaat min of meer gelijk is aan het begrote financieel resultaat zijn er op de verschillende posten wel afwijkingen. Afwijkingen groter dan € 10.000 zijn de volgende:

- ▶ Lagere bestuurskosten van € 17.000.
- ▶ Lagere uitgaven aan de opgestarte activiteit “ontwikkeling gezamenlijke bedrijfsvoering” van € 13.000.

Het negatieve resultaat van € 70.152 wordt onttrokken aan de overige reserves, waarmee het totaal aan overige reserves op € 106.373 komt.

Aan de doelstelling werd in totaal € 4.082.930 uitgegeven. Dat is 98,2% van het totaal van de baten (in 2019 was dit 96,9%) Hiervan is 6,0% uitgegeven aan positionering en professionalisering. Aan Klimaat is 26,7%, aan Biodiversiteit 24,9% en aan Circulair 4,3% besteed. Aan de afzonderlijke Natuur en Milieufederaties is 34,7% als bijdrage uitgekeerd voor hun eigen activiteiten en aan activiteiten stedelijke milieucentra is 3,4% besteed.

3.2 Balans en beleid t.a.v. reserves

De reserves van de stichting bestaan uit een continuïteitsreserve, mogelijke bestemmingsreserves en een overige reserve. De stichting streeft naar het aanhouden van een zo klein mogelijk eigen vermogen, rekening houdend met onderstaande doelstellingen. Over de hoogte van de bestemmingsreserves besluit het bestuur. Indien, na bepaling van de bestemmingsreserves, de continuïteitsreserve het gewenste niveau heeft bereikt wordt een eventueel resterend positief resultaat toegevoegd aan de overige reserve. Deze overige reserve wordt in het daaropvolgende jaar bestemd, zodat het eigen vermogen zoveel mogelijk beperkt blijft tot een continuïteitsreserve om de continuïteit te waarborgen. De zorg voor continuïteit is te onderscheiden in:

- a. Waarborgen dat de kosten van de werkorganisatie voor minstens een half jaar gedragen kunnen worden bij (deels) wegvallende financiering.
- b. Opvangen van onvoorziene uitgaven.
- c. Opvangen van tegenvallers bij projecten (overschrijding van projectbegrotingen is uiteraard geen beleid).

Gestreefd wordt naar een continuïteitsreserve ter grootte van € 400.000.

Er is een bestemmingsreserve gevormd betreffende de bate van de Nationale Postcodeloterij, die in het volgend jaar door de stichting ontvangen en besteed wordt.

Het beleid van de reserves wordt om de drie jaar herijkt. De eerstvolgende keer is 2023. Daarnaast kan het bestuur besluiten om deze herijking eerder op de agenda te zetten.

4 Verantwoordingsverklaring

De bestuursleden en de leden van de Raad van Toezicht van Stichting De Natuur en Milieufederaties hebben allen in een verklaring (voorheen bijlage 12 van het reglement CBF) de volgende principes onderschreven:

- 1 Binnen de instelling dient de functie ‘toezicht houden’ duidelijk te zijn gescheiden van het ‘besturen’ dan wel van de ‘uitvoering’.”
- 2 De instelling dient continu te werken aan een optimale besteding van middelen, zodat effectief en doelmatig gewerkt wordt aan het realiseren van de doelstelling.
- 3 De instelling streeft naar optimale relaties met belanghebbenden.

In een verantwoordingverklaring van het Bestuur wordt beschreven hoe de Stichting invulling geeft aan deze principes. Deze verklaring is als bijlage 1 bij dit jaarverslag gevoegd.

Bijlage 1

Verantwoordingsverklaring van het bestuur van Stichting De Natuur en Milieufederaties

De bestuursleden en de leden van de Raad van Toezicht van Stichting De Natuur en Milieufederaties hebben allen in een verklaring (voorheen “ bijlage 12” van het reglement CBF) de volgende principes onderschreven:

- ① Binnen de instelling dient de functie ‘toezicht houden’ duidelijk te zijn gescheiden van het ‘besturen’ dan wel van de ‘uitvoering’.
- ② De instelling dient continu te werken aan een optimale besteding van middelen, zodat effectief en doelmatig gewerkt wordt aan het realiseren van de doelstelling.
- ③ De instelling streeft naar optimale relaties met belanghebbenden.

In deze verantwoordingverklaring van het Bestuur wordt beschreven hoe de Stichting invulling geeft aan deze principes.

1. Scheiding van toezicht houden, besturen en uitvoeren

De scheiding van toezicht houden, besturen en uitvoeren is statutair vastgelegd en verder uitgewerkt in het Handboek van de Natuur en Milieufederaties. In het handboek staat beschreven hoe de diverse organen zijn samengesteld en wat de verantwoordelijkheden, bevoegdheden en taken van de diverse organen zijn, alsmede binnen welk mandaat men werkt. Ook zijn de inrichtingsprincipes, protocollen en afspraken erin vastgelegd. Hieronder wordt in grote lijnen beschreven hoe de diverse verantwoordelijkheden verdeeld zijn.

De Raad van Toezicht bestaat uit 5 leden, waarvan drie worden voorgedragen vanuit de federaties uit regio Noord, Midden en Zuid en twee extern zijn geworven. Uiteraard voldoen de leden aan de statutaire voorwaarden en de eisen van het CBF-keur.

De Raad van Toezicht houdt toezicht op de algemene gang van zaken binnen de stichting en de daarmee verbonden organisatie. Tot de bevoegdheden behoren het goedkeuren van de begroting, het jaarwerkplan, de jaarrekening en het jaarverslag, alsmede de meerjarenstrategie en begrotingen. De Raad van Toezicht laat de beleidsvorming en beleidsuitvoering, waaronder het financieel beheer, over aan het Bestuur.

Het bestuur bestaat uit de 12 directeurs van de milieufederaties. De voorzitter is uit hun midden benoemd. De dagelijkse leiding berust bij een dagelijks bestuur, bestaande uit 3 bestuursleden waaronder de voorzitter.

Het bestuur stelt jaarlijks de begroting, de werkbegroting, het jaarwerkplan, het jaarverslag en de jaarrekening vast, alsmede eens in de vijf jaar een meerjarenstrategie en meerjarenbegroting. Daarnaast staat regelmatig de voortgang van de samenwerkingsprojecten op de agenda en worden er strategische kwesties bediscussieerd.

De uitvoering van het beleid is georganiseerd via landelijke projecten. Het opdrachtgeverschap ligt sinds eind 2021 bij de koepeldirecteur, die binnen het mandaat van het bestuur verantwoordelijk is voor de uitvoering van de programma's en de projecten. Via samenwerkingsovereenkomsten en projectcontacten leggen we de taken en verantwoordelijkheden helder vast, met een duidelijke rolverdeling tussen opdrachtgever, opdrachtnemer en bestuur.

De voorbereiding en uitvoering van het beleid wordt ondersteund door de koepel, een klein facilitair bureau bestaande uit een netwerkdirecteur, netwerksecretaris, bestuursadviseur, administrateur, communicatieadviseur en een secretariaatsmedewerker.

2. Optimale besteding van middelen, effectiviteit en doelmatigheid

Om de middelen optimaal te besteden zodat effectief en doelmatig gewerkt wordt aan het realiseren van de doelstelling, hanteert de Stichting een aantal procedures en instrumenten. Deze staan omschreven in het huishoudelijk reglement en het Handboek. In grote lijnen:

Vertaling van de meerjarenstrategie in een jaarwerkplan met richtinggevende, toetsbare doelen.

- ▶ Het jaarwerkplan met richtinggevende en toetsbare doelen wordt jaarlijks voorbereid door het dagelijks bestuur (DB), vastgesteld in het Bestuur en goedgekeurd door de Raad van Toezicht. Dit principe is vastgelegd in de statuten, het huishoudelijk reglement en het Handboek van de Stichting.

Vertaling van het jaarwerkplan in een werkbegroting

- ▶ De jaarlijkse begroting, zoals vastgesteld door het bestuur en goedgekeurd door de Raad van Toezicht, wordt nader uitgewerkt in een werkbegroting die rechtstreeks gerelateerd is aan het jaarwerkplan.

Financiële rapportages

- ▶ Het DB bewaakt de bestedingen door middel van financiële rapportages aan het bestuur waarin verslag wordt gedaan van de realisatie van de bestedingen op dat moment.

Verslaglegging op organisatieniveau

- ▶ Het DB stelt jaarlijks een jaarverslag op dat aan het bestuur ter vaststelling wordt voorgelegd en vervolgens aan de Raad van Toezicht ter goedkeuring.

op organisatieniveau

- ▶ Evaluatie van de samenwerking: tijdens de looptijd van een meerjarenstrategie wordt de samenwerking tussentijds geëvalueerd en aan het einde van de periode. De tussentijdse evaluatie is m.n. gericht op effectiviteit van de organisatie en kan leiden tot tussentijdse aanpassing van de organisatie en/of protocollen. De evaluatie aan het einde van de beleidsperiode is m.n. gericht op de voortzetting in de volgende beleidsperiode, zowel wat betreft de inhoud van de samenwerking als de organisatiestructuur.
- ▶ Evaluatie functionarissen: jaarlijks vinden functioneringsgesprekken plaats tussen/met de diverse functionarissen: het functioneren van het DB door het bestuur; het functioneren van de opdrachtgever door het DB; het functioneren van de netwerkdirecteur door het DB; het functioneren van de medewerkers van de koepel door de netwerkdirecteur.
- ▶ Evaluatie van de landelijke projecten. De landelijke projecten worden jaarlijks door het bestuur geëvalueerd in een tussenrapportage gedurende het jaar en een eindrapportage in december, als onderdeel van de voortgangsrapportage over de uitvoering van het jaarwerkplan en het meerjarenstrategie. Ieder project wordt afgesloten met een uitgebreide projectevaluatie, dat onderdeel uitmaakt van de eindrapportage aan het bestuur.

Projectbeheer

- ▶ Samenwerkingsovereenkomst: voor elk landelijk project ondertekenen de deelnemende federaties een overeenkomst waarin de taken en verantwoordelijkheden van opdrachtgever, projectleider en projectteam zijn vastgelegd alsmede de verplichtingen van de participanten en de financiële afhandeling. Daarnaast wordt voor ieder landelijk project een projectcontract opgesteld dat dieper ingaat op de projectdefinitie, de activiteiten, begroting en risicomanagement.
- ▶ Financiële en inhoudelijk tussenrapportages vinden plaats zoals vastgelegd in de samenwerkingsovereenkomst en/of zoals bepaald door de subsidieverlener. De rapportages worden ter verantwoording voorgelegd aan de opdrachtgever en gearriveerd in de centrale projectadministratie.
- ▶ Eindrapportage en evaluatie: zoals vastgelegd in het Handboek en/of zoals bepaald door de subsidieverlener. De evaluatie (zowel doelbereik als proces) vindt plaats met de projectdeelnemers en de opdrachtgever. Het DB krijgt het verslag daarvan ter kennisname. Eénmaal per jaar worden leerpunten uit de evaluaties in het bestuur besproken.

3. Optimale relatie met belanghebbenden

De belanghebbenden van de Stichting zijn de twaalf afzonderlijke provinciale Natuur en Milieufederaties. Het feit dat zij allen in alle organen van de Stichting vertegenwoordigd zijn en dat de samenwerking verankerd is in statuten en huishoudelijk reglement, garandeert een optimale relatie.

Stichting De Natuur en Milieufederaties is sinds 1996 beneficiënt van de Nationale Postcode Loterij. Deze relatie dient een wederzijds belang. Jaarlijks wordt een plan gemaakt hoe de Stichting de relatie met de Postcode Loterij wil onderhouden en onder de aandacht wil brengen van het publiek en van bestuur, directies en medewerkers van de samenwerkende Natuur en Milieufederaties. Ook lopende het jaar is er regelmatig contact over concrete acties waar we elkaars doelstelling kunnen versterken.

Als er sprake is van (gedeeltelijke) financiering van samenwerkingsprojecten door derden, zijn deze te beschouwen als belanghebbenden. Het is beleid om de relatie met hen te optimaliseren door professioneel projectmanagement en door zorgvuldigheid bij de vereiste tussentijdse rapportages, de verslaglegging en de financiële afhandeling van projecten.

De Stichting heeft geen publieksfunctie. Voor het geval er toch klachten van het publiek binnenkomen is er wel een klachtenprocedure. Daarnaast is er een openbaar meldpunt voor integriteitsmeldingen. Beide staan op de website en zijn opgenomen in het Handboek. Klachten over individuele Natuur en Milieufederaties worden doorverwezen naar de betreffende federatie.

Bijlage 2

Leden Bestuur en Raad van Toezicht

Leden Bestuur

Het bestuur van de Stichting bestaat uit de directeuren van de 12 Natuur- en Milieufederaties.
In 2021 waren dat de volgende personen:

Jan-Willem Lobeek	St. Natuur en Milieufederatie Groningen
Hans van der Werf	St. Friese Milieufederatie
Reinder Hoekstra	St. Natuur en Milieufederatie Drenthe
Matthijs Nijboer	St. Natuur en Milieu Overijssel
Voorzitter AB vanaf 1-9-2018	
Petra Souwerbren	Vereniging Natuur en Milieu Gelderland
Joris Hogenboom (t/m 31 januari 2021)	St. Natuur en Milieufederatie Utrecht
Josja Veraart (vanaf 1 februari 2021)	
Vera Dam	Vereniging Natuur en Milieufederatie Flevoland
Sijas Akkerman	Vereniging Milieufederatie Noord-Holland
Alex Ouwehand	St. Natuur en Milieufederatie Zuid-Holland
Ira von Harras	Vereniging Zeeuwse Milieufederatie
Lid DB vanaf 1-9-2018	
Femke Dingemans	St. Brabantse Milieufederatie
Lid DB/penningmeester vanaf 1-1-2020	
Ton Hermanussen	St. Natuur en Milieufederatie Limburg

Leden Raad van Toezicht

In 2021 bestond de Raad van Toezicht uit de volgende leden:

Paquita Pérez Salgado	Voorgedragen vanuit de Regio Zuid
Kees Stap	Voorgedragen vanuit de Regio Midden, voorzitter
Han de Wit	Voorgedragen vanuit de Regio Noord
Jan Leentvaar	Extern geworven lid
Suzanne van der Pijll	Extern geworven lid

Bijlage 3

Nevenfuncties Bestuur van Stichting De Natuur Milieufederaties in 2021

Bestuur

Naam	Nevenfuncties
Sijas Akkerman	Lid Raad van Advies Keygene Lid Raad van Advies ForFarmers Eigenaar van Oliithe – trends en strategie Lid Bestuur Stichting Platform CO2 Neutraal
Jan-Willem Lobeek	Lid Raad van Toezicht VCOG Secretaris Coöperatie VanOns U.A. Lid Raad van Advies A.G.S.R. Gyas
Alex Ouwehand	Directeur Bespaar Lokaal Directeur CO2-bank Zuid-Holland Lid Adviescommissie Europees fonds voor Maritieme Zaken en Visserij, Ministerie Economische Zaken en Klimaat Lid Adviescommissie Havenomgevingsfonds Rotterdam Lid Comité van Toezicht Kansen voor West (EFRO) Bestuurslid Stichting Nationale Koolstofmarkt
Matthijs Nijboer	Lid Raad van Toezicht Zinder Deventer Bestuurslid Platform CO2 neutraal Penningmeester Stichting Climate Campus Voorzitter Stichting Enterprise Innovatiefonds Lid Lokale Advies Raad Etty Hillesum Lyceum Bestuurslid (a.i.) buurtvereniging Havenkwartier Deventer
Petra Souwerbren	Lid Raad van Toezicht Good Fish Foundation Bestuurslid stichting Gemeent De Es Voorzitter bestuur stichting Projectkoor Cappella ad Fluvium (01-05-2021 tot 01-04 -2022)
Ton Hermanussen	Bestuurslid FBE Limburg Bestuurslid Stichting Dorpswijngaard Mariagaarde Initiatiefnemer Probroom
Femke Dingemans	Algemeen bestuurslid Water Natuurlijk, Regio Noord-Brabant
Hans van der Werf	Bestuurder van Vrienden van de Friese Milieu Federatie Bestuurder van Stichting Kening
Josja Veraart	Bestuurslid Stichting Gebiedsontwikkeling Utrecht-West Lid DB Gebiedscommissie Utrecht West Lid bestuur CO2-bank Utrecht Lid curriculumcommissie opleiding Future Planet Studies UVA Lid Bestuur Platform CO2neutraal

Leden Raad van Toezicht

Naam	Nevenfuncties
Paquita Perez Salgado	Unesco Chair in “Knowledge Transfer for Sustainable Development supported by ICTs” aan de Open Universiteit Lid Het Groene Brein Lid Provinciale Commissie Omgevingsvraagstukken Limburg
Jan Leentvaar	Voorzitter Vereniging Zorgboerderijen Flevoland Voorzitter Raad van Toezicht Stichting Welzijn Lelystad Ambassadeur de Lelystadse Uitdaging Lid Raad van Toezicht Flevolandschap
Suzanne van der Pijll	Managing partner Schuttelaar & Partners Lid van de Raad van Toezicht van Streekkeigen Producten Nederland Lid van de Werkveldadviesraad van Avans Hogeschool Bestuurslid van Stichting Noordzeevis uit Scheveningen Bestuurslid Stichting Smart Food Alliance
Kees Stap	Eigenaar van Energiepaleis
Han de Wit	Strategisch Adviseur TAUW Db lid climate campus Bestuurslid rct gelderland

Ate Bijlsma, grondeigenaar in het Friese Earnewâld, die het waterpeil maximaal omhoog gaat zetten voor CO₂ besparing. Dit project is momenteel in voorbereiding op het platformco2neutraal.nl.

Deel II

Financieel jaarverslag

2021

5 Jaarrekening 2021

5.1 Balans per 31 december 2021

(Na verwerking resultaatbestemming)

		31 december 2021	31 december 2020
ACTIVA	Ref.	€	€
Vaste activa	1	-	20.954
Kortlopende vorderingen en overlopende activa	2	2.511.318	2.459.537
Liquide middelen	3	3.269.321	4.015.396
TOTAAL ACTIVA		5.780.639	6.495.887
PASSIVA			
Reserves en fondsen			
Reserves:			
Continuïteitsreserve	4	400.000	400.000
Bestemmingsreserve	5	2.250.000	2.250.000
Overige reserves	6	106.373	176.525
		2.756.373	2.826.525
Kortlopende schulden	7	3.024.266	3.669.362
TOTAAL PASSIVA		5.780.639	6.495.887

5.2 Staat van baten en lasten over 2021

		werkelijk 2021	begroting 2021	werkelijk 2020
	Ref.	€	€	€
BATEN				
Baten van loterijorganisaties	8	3.033.083	3.173.800	3.020.391
Baten van subsidies van overheden	9	982.515	886.000	962.957
Som van de geworven baten		4.015.598	4.059.800	3.983.348
Baten andere organisaties zonder winststreven	10	63.535	50.000	65.585
Baten voor de tegenprestatie voor de levering van diensten	11	75.194	50.000	54.213
Overige baten		1.872	-	27.392
SOM DER BATEN		4.156.199	4.159.800	4.130.538
LASTEN				
Besteed aan doelstellingen:				
Positionering en professionalisering	12	245.724	294.760	-
Klimaat	13	1.089.782	1.252.725	-
Biodiversiteit	14	1.014.386	882.370	-
Circulair	15	176.638	92.565	-
Organisatie van de samenwerking		-	-	365.034
Activiteiten van de samenwerking		-	-	87.689
Samenwerkingsprojecten		-	-	1.993.513
Bijdragen aan milieucentra	16	140.400	140.400	140.400
Bijdragen aan natuur- en milieufederaties	17	1.416.000	1.416.000	1.416.000
		4.082.930	4.078.820	4.002.636
Werving baten	18	-	-	-
Beheer en administratie	19	140.254	145.980	61.543
Som der lasten		4.223.184	4.224.800	4.064.179
Saldo financiële baten en lasten	20	3.167-	10.000-	3.269-
RESULTAAT		70.152-	75.000-	63.090
Resultaat bestemming				
Toevoeging/onttrekking aan:				
Continuïteitsreserve		-	-	50.000
Overige reserves		70.152-	75.000-	13.090
		70.152-	75.000-	63.090

5.3 Kasstroomoverzicht 2021

	2021	2020
	€	€
Resultaat	70.152-	63.090
Afschrijvingen	20.954	20.955
Mutatie bestemmingsreserve (buiten resultaatsbestemming)	-	-
Verandering in werkkapitaal:		
Mutatie vorderingen	51.781-	84.009
Mutatie kortlopende schulden	645.096-	619.494-
Kasstroom uit operationele activiteiten	746.075-	451.440-
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	-	-
	746.075-	451.440-
Stand liquide middelen per 31 dec	3.269.321	4.015.396
Stand liquide middelen per 1 jan	4.015.396	4.466.836
	746.075-	451.440-

Dit kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode

De Natuur en Milieufederatie Drenthe heeft met het Drents Energieloket al meer dan 13 procent van alle Drentse woningeigenaren geholpen bij het verduurzamen van huizen. Meer informatie: www.drentsenergieloket.nl

5.4 Grondslagen van waardering en resultaatbepaling

Algemeen

Stichting De Natuur en Milieufederaties is gevestigd te Utrecht, Arthur van Schendelstraat 600, 3511 MJ.

De doelstelling van de stichting is:

- ▶ het versterken van het werk en de positie van de provinciale Natuur- en Milieufederaties in de diverse provincies door het samenwerken, door het uitwisselen van informatie, kennis en inzicht en door het coördineren van gezamenlijke belangenbehartiging.
- ▶ het verkrijgen en beheren van gelden om daarmee de activiteiten van de provinciale Natuur- en Milieufederaties financieel te ondersteunen ten behoeve van het behartigen van de belangen van natuur en milieu.
- ▶ voorts al hetgeen met één en ander rechtstreeks of zijdelings verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin des woords.

Inrichting jaarrekening

De jaarrekening is ingericht conform de Richtlijn Fondsenwervende Organisaties (RJ 650).

Grondslagen voor waardering

Vaste activa

De vaste activa worden gewaardeerd tegen aanschafprijs onder aftrek van een lineaire afschrijving.

Overige activa en passiva

Overige activa en passiva worden gewaardeerd op nominale waarde.

Grondslagen van resultaatbepaling

"Het resultaat wordt bepaald als verschil tussen de baten beschikbaar voor doelstelling en de bestedingen over het jaar. De baten worden verantwoord in het jaar waar deze betrekking op hebben. Voorzover de baten gebruikt worden voor de (mede)financiering van projecten worden zij verantwoord in de verslagperiode waarin de projectkosten worden gemaakt. Niet bestede projectgelden worden op de balans geactiveerd als nog te besteden projectgelden. De kosten worden toegerekend aan de verslagperiode waarop zij betrekking hebben. "

In 2021 organiseerde Natuur en Milieufederatie Utrecht de Duurzame Daken Expositie, exposanten hielden enthousiasmerende presentaties voor een publiek van professionals. Foto: Frank van Garderen

5.5 Toelichting op de balans per 31 december 2021

	31 december 2021	31 december 2020
ACTIVA	€	€
1. Immateriële vaste activa		
Aanschafwaarde	104.774	104.774
Cumlatieve afschrijvingen	83.820	62.865
Boekwaarde per 1 januari	20.954	41.909
Investering	-	-
Afschrijving	20.954	20.955
Boekwaarde per 31 december	-	20.954

De gehele investering betreft een investering in een CRM-systeem. Het jaar 2016 is het eerste jaar van investering. Het afschrijvingspercentage bedraagt 20% per jaar. Begin 2017 is het CRM-systeem in gebruik genomen en vanaf dat moment is er afgeschreven op het volledige investeringsbedrag. Het volledige investeringsbedrag betreft de aanschafwaarde van het CRM-systeem minus bijdragen van de 12 provinciale natuur en milieufederaties. De afschrijvingen zijn verantwoord bij de samenwerkingsprojecten als "gezamenlijk CRM". De boekwaarde per 31 december 2021 bedraagt € 0.

2. Kortlopende vorderingen en overlopende activa

De post kan als volgt worden toegelicht:

Loterijgelden Nationale Postcodeloterij	2.250.000	2.250.000
Leningen	40.000	50.000
Debiteuren	12.588	21.880
Te ontvangen omzetbelasting	6.710	4.786
Nog te ontvangen bedragen	188.142	119.282
Vooruitbetaalde bedragen	13.878	13.589
	2.511.318	2.459.537

Met ingang van boekjaar 2017 wordt er per einde van het jaar een vordering opgenomen op de Nationale Postcodeloterij. Het bedrag betreft de toezegging van Nationale Postcodeloterij op basis van een meerjarige overeenkomst. De bron van het bedrag ligt bij de loterijgelden van die door de Nationale Postcodeloterij in een vorig jaar zijn ontvangen. Het bedrag bij leningen (€ 40.000) betreft een renteloze lening aan de natuur en milieufederatie Noord-Holland, welke begin 2017 is verstrekt en in termijnen zal worden terugbetaald. Van de post "nog te ontvangen bedragen" heeft € 188.142 betrekking op een diverse nog te ontvangen subsidies en overige bijdragen ten behoeve van projecten.

(Vervolg Toelichting op de balans per 31 december 2021)

	31 december 2021	31 december 2020
	€	€
3. Liquide middelen		
Triodos zakelijke rekening	164.118	220.183
Triodos zakelijke spaarrekening	109.966	249.990
ASN sparen zakelijk	2.995.237	3.545.223
	3.269.321	4.015.396

Deze bedragen zijn direct opeisbaar.

PASSIVA**Reserves**

De reserves van de stichting bestaan uit een continuïteitsreserve, mogelijke bestemmingsreserves en een overige reserve. De stichting streeft naar het aanhouden van een zo klein mogelijk eigen vermogen, rekening houdend met onderstaande doelstellingen. Over de hoogte van de bestemmingsreserves besluit het bestuur. Indien, na bepaling van de bestemmingsreserves, de continuïteitsreserve het gewenste niveau heeft bereikt wordt een eventueel resterend positief resultaat toegevoegd aan de overige reserve. Deze overige reserve wordt in het daaropvolgende jaar bestemd, zodat het eigen vermogen zoveel mogelijk beperkt blijft tot een continuïteitsreserve om de continuïteit te waarborgen. De zorg voor continuïteit is te onderscheiden in:

- Waarborgen dat de kosten van de werkorganisatie voor minstens een half jaar gedragen kunnen worden bij (deels) wegval-lende financiering.
- Opvangen van onvoorziene uitgaven.
- Opvangen van tegenvallers bij projecten (overschrijding van projectbegrotingen is uiteraard geen beleid).

Gestreefd wordt naar een continuïteitsreserve ter grote van € 400.000.

De bestemmingsreserve betreft de bate van de Nationale Postcodeloterij, die in het volgend jaar door de stichting ontvangen en besteed wordt. Voor 2021 betreft dit loterijgelden die door de Nationale Postcodeloterij in 2021 verworven zijn en die conform de richtlijn 650 betrekking hebben op het verslagjaar van de stichting. Op de balans is dan ook een vordering op de Nationale Postcodeloterij opgenomen voor hetzelfde bedrag.

De mutaties in de reserves kunnen als volgt worden toegelicht:

4. Continuïteitsreserve

Continuïteitsreserve

Stand per 1 januari	400.000	350.000
Onttrekking/toevoeging boekjaar	-	50.000
Stand per 31 december	400.000	400.000

(Vervolg Toelichting op de balans per 31 december 2021)

	31 december 2021	31 december 2020
	€	€
5. Bestemmingsreserve		
Stand per 1 januari	2.250.000	2.250.000
Onttrekking/toevoeging boekjaar	-	-
Stand per 31 december	2.250.000	2.250.000
6. Overige reserves		
Stand per 1 januari	176.525	163.435
Mutatie boekjaar (n.a.v. resultaatverdeling)	70.152-	13.090
Stand per 31 december	106.373	176.525
7. Kortlopende schulden		
Crediteuren	177.507	52.365
Belastingen en premies sociale verzekering	5.878	8.985
Reservering vakantiegeld	9.507	15.498
Pensioenpremies	5.980	8.309
Nog te besteden gelden Nationale Postcode Loterij projecten (1)	2.102.550	2.859.297
Nog te besteden projectgelden uit jaarlijkse bijdrage van de Nationale Postcode Loterij	82.648	108.984
Nog te besteden projectgelden overig (2)	98.367	242.151
Nog te betalen bedragen aan federaties	434.465	275.463
Verplichting verlofdagen	2.153	5.930
Overige nog te betalen bedragen	105.211	92.380
	3.024.266	3.669.362

(1) Het betreft een bedrag van € 917.819 voor het project Energietuinen en € 1.184.731 voor project Plan Boom.

(2) De hier vermelde bedragen betreffen ontvangen gelden in 2021 of eerder maar waarvan de realisatie in 2022 plaats vindt.

(Vervolg toelichting op de balans per 31 december 2021)

Verbonden partijen

"Het Algemeen Bestuur van Stichting De Natuur en Milieufederatie wordt sinds 7 oktober 2009 gevormd door de twaalf directeuren van de natuur- milieufederaties. Voor deze functie ontvangen de bestuursleden geen vergoedingen.

Stichting De Natuur en Milieufederaties verricht betalingen aan de afzonderlijke federaties in verband met uitgevoerde activiteiten of vergoeding van materiële zaken die in het teken staan van de doelstellingen van de organisatie. Hieronder zijn overzichten opgenomen van de vorderingen van en schulden aan de natuur- en milieufederaties die per balansdatum open staan."

	31 december 2021	31 december 2020
	€	€
Te ontvangen van de natuur- en milieufederaties m.b.t. debiteurensaldo		
Stichting Natuur en Milieufederatie Groningen	1.682	1.168
Stichting Friese Milieufederatie	-	1.168
Stichting Natuur en Milieufederatie Drenthe	647	-
Stichting Natuur en Milieu Gelderland	2.078	1.333
Vereniging Natuur en Milieufederatie Flevoland	371	-
Vereniging Natuur en Milieufederatie Noord-Holland	1.281	1.083
Stichting Natuur en Milieufederatie Utrecht	2.137	333
Stichting Natuur en Milieufederatie Zuid-Holland	371	1.083
Stichting Brabantse Milieufederatie	371	333
Vereniging ZMf	826	333
Stichting Milieufederatie Limburg	371	248
	10.135	7.082
Vooruitbetaalde bedragen aan de natuur- en milieufederaties als overlopende activa		
Vereniging Natuur en Milieufederatie Noord-Holland	-	13.589
	-	13.589

(Vervolg toelichting op de balans per 31 december 2021)

	31 december 2021	31 december 2020
	€	€
Verschuldigd aan natuur en milieufederaties m.b.t. crediteurensaldo		
Stichting Natuur en Milieufederatie Groningen	12.580	-
Stichting Friese Milieufederatie	5.600	3.920
Stichting Natuur en Milieufederatie Drenthe	9.350	1.160
Stichting Natuur en Milieu Overijssel	25.500	326
Stichting Natuur en Milieu Gelderland	8.300	2.650-
Vereniging Natuur en Milieufederatie Flevoland	1.156-	-
Vereniging Natuur en Milieufederatie Noord-Holland	2.310	21.780
Stichting Natuur en Milieufederatie Utrecht	26.800	-
Stichting Natuur en Milieufederatie Zuid-Holland	2.950	-
Vereniging ZMF	4.800	-
Stichting Brabantse Milieufederatie	9.205	-
Stichting Milieufederatie Limburg	7.400	540
	113.639	25.076
Verschuldigd aan natuur- en milieufederaties m.b.t. de post "nog te betalen posten"		
Stichting Natuur en Milieufederatie Groningen	14.820	23.307
Stichting Friese Milieufederatie	88.140	10.587
Stichting Natuur en Milieufederatie Drenthe	41	8.171
Stichting Natuur en Milieu Overijssel	76.267	30.269
Stichting Natuur en Milieu Gelderland	34.160	40.800
Vereniging Natuur en Milieufederatie Flevoland	12.840	5.124
Vereniging Natuur en Milieufederatie Noord-Holland	28.460	17.417
Stichting Natuur en Milieufederatie Utrecht	73.148	68.462
Stichting Natuur en Milieufederatie Zuid-Holland	57.809	13.186
Vereniging ZMF	18.990	16.280
Stichting Brabantse Milieufederatie	26.985	35.185
Stichting Milieufederatie Limburg	2.805	6.675
	434.465	275.463

Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

De Natuur en Milieufederaties heeft een huurovereenkomst met de Natuur en Milieufederatie Utrecht (NMU) waarbij jaarlijks de huurperiode met een jaar verlengd kan worden. De NMU berekent de huurlasten door o.b.v. de verhouding van de personele bezetting. Voor 2022 wordt uitgegaan van een bedrag van € 25.000.

5.6 Toelichting op de staat van baten en lasten over 2021

	werkelijk 2021	begroot 2021	werkelijk 2020
	€	€	€
8. Baten van Loterijorganisaties			
Baten Nationale Postcode Loterij:			
Jaarlijkse bijdrage	2.250.000	2.250.000	2.250.000
NPL gelden uit nog te besteden projectgelden	26.335	28.000	19.669
Bijdrage voor project Energietuinen	222.342	364.000	310.608
Bijdrage voor project Plan Boom	534.406	531.800	440.114
	3.033.083	3.173.800	3.020.391

Tussen de Nationale Postcode Loterij en Stichting De Natuur en Milieufederaties is een overeenkomst tot 31 december 2025 gesloten, waarin bepaald is dat Stichting De Natuur en Milieufederaties als beneficiënt zal delen in de opbrengst van de loterij.

Naast de reguliere bijdrage, op grond van de overeenkomst, van de Nationale Postcodeloterij wordt deze post aangevuld met baten uit voorgaande jaren als dekking van de kosten die in het boekjaar zijn gemaakt voor de verschillende samenwerkingsprojecten en verminderd met het deel van de bijdrage die in een volgend jaar als dekking wordt verantwoord. Dit op grond van de systematiek dat een bijdrage volledig wordt opgenomen in het jaar van toekenning waarbij voor het niet bestede deel een post wordt opgenomen onder de noemer 'nog te besteden projectgelden' die onder de kortlopende schulden wordt verantwoord. In 2021 gaat het om € 26.335.

Voor het project Energietuinen heeft de Nationale Postcode Loterij een bedrag beschikbaar gesteld van € 1.650.000. Het project is in 2019 gestart en heeft een looptijd van 5 jaar. In 2021 is € 222.342 hiervan besteed.

Voor het project Plan Boom heeft de Nationale Postcode Loterij een bedrag beschikbaar gesteld van € 2.250.000. Het project is in 2020 gestart en heeft een looptijd van 4 jaar. In 2021 is hiervan € 534.406 besteed.

9. Baten van subsidies van overheden

Ministerie van Binnenlandse Zaken	712.286	711.000	741.300
Provincie Utrecht	186.550	125.000	214.246
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat	52.679	-	7.411
Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit	31.000	-	-
Niet gespecificeerd	-	50.000	-
	982.515	886.000	962.957

(Vervolg toelichting op de staat van baten en lasten over 2021)

Het vermelde bedrag van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties betreft subsidie voor het Programma Participatiecoalitie. Penvoerder van dit project is de stichting HIER klimaatbureau. Deze gelden zijn door de 12 provinciale organisaties en de koepel gebruikt om ondersteuningsprogramma's te bieden in het kader van het Klimaatakkoord op de terreinen van regionale energie strategieën en aardgasvrije wijken.

Voor het project "Valuta voor Veen" heeft de provincie een subsidie vestrekt van € 425.000. Het project is in 2021 afgerond. In 2021 bedroegen de gemaakte kosten € 186.550.

Het ministerie van Economische Zaken en Klimaat heeft een subsidie beschikbaar gesteld van € 72.500 voor maatregel-pakketten populatieversterking i.h.k. NIEWHOL. In 2021 is hiervan € 48.269 besteed. Verder nemen de Natuur en Milieu-federaties deel aan het door de Europese Unie gefinancierde project Life IP Delta Nature. Voor de duur van 5 jaar ontvangt de stichting hiervoor € 22.500. In 2021 is daarvan € 4.410 besteed. Penvoerder van dit project is de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland.

Ten behoeve van het uitrollen van Natuur en Landschap RES heeft het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit een subsidie beschikbaar gesteld van € 31.000.

	werkelijk 2021	begroot 2021	werkelijk 2020
	€	€	€
10. Baten van andere organisaties zonder winststreven			
Fachagentur Nachachsende Rohstoffe	21.035	-	9.310
Staatsbosbeheer	20.000	-	33.071
Wereld Natuur Fonds	8.700	-	11.602
Natuurmonumenten	-	-	5.930
Landschappen NL	-	-	2.836
Vogelbescherming	-	-	2.836
European Climate Foundation	13.800	-	-
niet gespecificeerd	-	50.000	-
	63.535	50.000	65.585

(Vervolg toelichting op de staat van baten en lasten over 2021)

De bijdrage van Fachagentur Nachachsende Rohstoffe is bestemd voor het project "All things bio". De bijdragen van Staatsbosbeheer en het Wereld Natuur Fonds zijn beschikbaar gesteld ten behoeve van het project "Klimaatbuffers Ambassadeurs". De European Climate Foundation ondersteund ons financieel ten behoeve de transitie aardgasvrije wijken.

11. Baten als tegenprestatie voor de levering van diensten

RVO	32.950	-	9.000
Verkoop boompakketten Plan Boom	24.572	-	14.381
FATER	13.589	-	13.157
Tennet	3.175	-	15.175
Baten Nacht van de Nacht	908	-	-
Vattenfal	-	-	2.500
niet gespecificeerd	-	50.000	-
	75.194	50.000	54.213

Voor de Rijksdienst van Ondernemend Nederland werd in 2021 de opdracht "Verkenning rol regionaal maatschappelijke organisaties" i.h.k.v. circulaire economie uitgevoerd. Van 2018 tot en met 2021 voert De Natuur en Milieufederaties een project uit in opdracht van FATER. Dit project heeft als doel het succesvol laten sluiten van de luierringloop te bevorderen, o.a. middels onderzoek naar de sociale acceptatie van de luierringloop in de regio Amsterdam. Voor Tennet wordt de opdracht "ecologische netinassing" uitgevoerd.

	werkelijk 2021	begroot 2021	werkelijk 2020
	€	€	€
20. Saldo financiële baten en lasten			
Ontvangen rente	-	-	13
Betaalde rente	2.315-	-	2.762-
Bankkosten	852-	-	520-
niet gespecificeerd	-	10.000-	-
	3.167-	10.000-	3.269-

De ASNbank heeft over 2021 de credit rente kwijtgescholden. Dit was een eenmalig en zal in 2022 niet worden herhaald.

5.7 Specificatie en verdeling kosten naar bestemming

	Doelstelling								Totaal 2021	Begroot 2021	Werkelijk 2020
	12 Positionering en Professionalis- ering	13 Klimaat	14 Biodiversiteit	15 Circulair	16 Bijdragen milieu-centra	17 Bijdragen milieu- federaties	18 Werving baten	19 Beheer en administratie			
Bijdrage aan milieucentra	-	-	-	-	140.400	-	-	-	140.400	140.400	140.400
Bijdrage aan milieufederaties	-	-	-	-	-	1.416.000	-	-	1.416.000	1.416.000	1.416.000
Personeelskosten	109.518	177.567	61.307	40.985	-	-	-	95.647	485.024	478.500	425.916
Huisvestingskosten	5.193	8.420	2.907	1.944	-	-	-	4.536	23.000	23.000	22.660
Bureaunkosten	731	1.186	409	274	-	-	-	639	3.239	4.000	2.887
Accountantskosten	-	-	-	-	-	-	-	10.121	10.121	10.000	9.958
Overige organisatiekosten	4.469	-	-	-	-	-	-	-	4.469	4.100	3.864
Bestuurskosten	-	-	-	-	-	-	-	29.312	29.312	46.000	29.012
Samenwerking milieufederaties	55.014	-	-	-	-	-	-	-	55.014	85.000	40.211
Communicatiekosten	14.991	-	-	-	-	-	-	-	14.991	22.000	21.952
Overige samenwerkingskosten	34.853	-	-	-	-	-	-	-	34.853	31.000	25.525
Materiële projectkosten	20.954	902.609	949.762	133.436	-	-	-	-	2.006.761	1.964.800	1.925.794
	245.724	1.089.782	1.014.386	176.638	140.400	1.416.000	-	140.254	4.223.184	4.224.800	4.064.179

Specificatie materiële projectkosten:

	Werkelijk 2021	Werkelijk 2020
	€	€
Deze bedragen zijn inclusief de personele inzet van de provinciale natuur- en milieufederaties.		
Participatiecoalitie	712.286	741.300
Plan Boom	568.775	456.763
Energietuinen	222.342	310.608
Valuta Voor Veen	186.550	214.246
Natuurinclusieve landbouw	97.537	49.928
Circulaire economie	66.312	52.232
Handreiking populatieversterking	48.269	-
Nacht van de Nacht	44.614	50.850
Natuurinclusieve energietransitie	39.701	59.815
Circulaire economie, versnellen in de regio	32.950	-
Handreiking Natuur en Landschap	31.011	-
Voedselcampagne / Good Food Club	30.350	36.159
Ambassadeurs Klimaatbuffers	28.700	56.276
All things bio	21.035	-
Gezamenlijk CRM	20.954	20.955
Omgevingswet	14.560	9.003
ECF Aardgasvrij	13.800	-
Embraced (luier project)	13.589	13.157
Life Delta Natuur	4.410	7.411
Ecologische netinpassing	3.175	15.175
All things bio	-	9.310
Stadshout	-	9.000
Gezamenlijke intranet en websites	-	3.866
af: inzet koepel NMF (i.v.m. dubbelrekening)	194.160-	190.260-
	2.006.760	1.925.794

De uitgaven van de Stichting zijn te verdelen over vijf categorieën doelstellingen, namelijk:

- ▶ Positionering en professionalisering
- ▶ Klimaat
- ▶ Biodiversiteit
- ▶ Circulair
- ▶ Bijdragen aan milieucentra
- ▶ Bijdragen aan milieufederaties

De toerekening van de uitvoeringskosten aan de doelstellingen vindt plaats op basis van werkelijk gemaakte kosten. De personele kosten worden toegerekend aan de doelstellingen op basis van de urenregistratie. Ook de verdeling van de huisvestingskosten en bureaunkosten zijn daaraan gerelateerd.

Het financiële resultaat van 2021 komt uit op € 70.152 negatief. Begroot was een negatief resultaat van € 75.000 een verschil van € 4.848. De projecten worden in principe budgetneutraal uitgevoerd. Een groter of kleiner volume heeft daardoor niet direct invloed op het resultaat. Een enkele keer kan het voorkomen dat een project een negatief resultaat heeft. Ondanks dat het verwachte resultaat min of meer gelijk is aan het begrote resultaat zijn er wel afwijkingen waarvan de afwijking groter dan € 10.000 waren: lagere bestuurskosten (€ 17.000), lagere kosten aan de opgestarte activiteit ontwikkeling gezamenlijke bedrijfsvoering (€ 13.000). Daarnaast waren er kleinere afwijkingen."

In 2021 had de stichting een gemiddelde personeelsbezetting van 3,6 fte. Er waren medewerkers in dienst voor de volgende functies:

functie	uren gemiddeld per week	periode	
netwerkdirecteur	32	1-jan.-2021	31-dec.-2021
netwerksecretaris	26	1-jan.-2021	7-mrt.-2021
netwerksecretaris	32	1-mrt.-2021	31-dec.-2021
secretariaat / communicatie	32	1-jan.-2021	28-feb.-2021
communicatie	24	1-jan.-2021	31-dec.-2021
coördinator participatiecoalitie	20	1-jan.-2021	28-feb.-2021
beleidsadviseur	24	1-mrt.-2021	31-dec.-2021
coördinator landbouw	16	1-jan.-2021	21-mrt.-2021
medewerker klimaat en energie	25	1-jan.-2021	31-aug.-2021

Daarnaast zijn functionarissen door de stichting ingehuurd.

Verantwoording bezoldiging directie en toezichthouders

Stichting De Natuur en Milieufederaties had in 2021 geen bezoldigd bestuur. Bestuurlijke taken worden gedaan door directeuren van de 12 aangesloten Natuur- en Milieufederaties binnen de tijd dat zij zijn aangesteld bij de eigen organisatie. Het toezichthoudende orgaan (Raad van Toezicht) bestaat uit 5 leden: 3 leden op voordracht van de Natuur en -Milieufederaties uit de regio's Noord, Midden, Zuid en 2 extern geworven leden. Zij ontvangen geen bezoldiging.

De directie werd in 2021 gevormd door mevr. J. Van de Pas. Er was een dienstverband met haar voor 32 uur per week. Het Algemeen Bestuur heeft het bezoldigingsbeleid, de hoogte van de directiebeloning en de hoogte van andere bezoldigingscomponenten vastgesteld. Het beleid wordt periodiek geactualiseerd. De laatste evaluatie was in 2021. Bij de bepaling van het bezoldigingsbeleid en de vaststelling van de beloning volgt De Natuur en Milieufederaties de Regeling beloning directeuren van goededoelenorganisaties (zie www.goededoelennederland.nl). De regeling geeft aan de hand van zwaartecriteria een maximumnorm voor het jaarinkomen. De weging van de situatie bij De Natuur en Milieufederaties vond plaats door het AB. Dit leidde tot een zogenaamde BSD-score van 330 punten met een maximaal jaarinkomen van EUR 88.310 (1 FTE/12 mnd.). Het voor de toetsing relevante werkelijke jaarinkomen van de directie bedroeg voor J. v.d. Pas (0,84 FTE/12 mnd) € 74.366. Het werkelijk jaarinkomen (€ 70.627) bleef binnen het geldende maximum. Tevens valt de totale bezoldiging binnen de WNT-norm van € 209.000 (fulltime) zoals deze voor het jaar 2021 geldt.

	2021	2020
	€	€
Naam	J. van de Pas	J. van de Pas
Functie	netwerkdirecteur	netwerkdirecteur
Duur dienstverband in	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	0,84	0,84
Dienstbetrekking	ja	ja
Individueel WNT-maximum	176.000	169.263
Bezoldiging		
Beloning (= jaarinkomen)	70.627	69.080
Belastbare onkostenvergoedingen	-	-
Beloningen betaalbaar op termijn (pensioen wg-deel)	10.978	10.653
Subtotaal	81.605	79.733
-/- Inverschuldigd betaald bedrag	-	-
Totaal bezoldiging	81.605	79.733

Er zijn in 2021 geen leningen, voorschotten of garanties verstrekt aan leden van de Raad van Toezicht, leden van het bestuur of directie.

Besteding aan de doelstelling

	2021	2020
	€	€
Doelbestedingspercentage van de baten		
Bestedingen aan de doelstellingen	4.082.930	4.002.636
Som der baten	4.156.199	4.130.538
Som der lasten	4.223.184	4.064.179
Bestedingen aan de doelstellingen / som der baten:	98,2%	96,9%
Bestedingen aan de doelstellingen / som der lasten:	96,7%	98,5%
Fondsenwervingspercentage		
Kosten eigen fondsenwerving / baten eigen fondsenwerving:*	0,0%	0,0%
Percentage beheer en administratie		
Kosten beheer en administratie	140.254	61.543
Som der lasten	4.223.184	4.064.179
Kosten beheer en administratie / som der lasten:	3,3%	1,5%

De toename van de kosten van beheer en administratie is vooral te verklaren door de nieuwe toerkeningsystematiek van de kosten aan de verschillende doelstellingen van de organisatie.

* Stichting De Natuur en Milieufederaties is geen fondsenwervende instelling, maar kansspelbegunstigde. De stichting doet in het algemeen geen beroep op de publieke offervaardigheid.

In 2021 vierde Natuur en Milieu Gelderland het vijftigjarige jubileum met onder andere een Hybride jubileumbijeenkomst.
Foto: Guy Ackermans

6 Overige gegevens

6.1 Vaststelling en goedkeuring

De jaarrekening 2021 is door het bestuur vastgesteld in de vergadering van 23 juni 2022 en op 27 juni 2022 door de raad van toezicht goedgekeurd.

6.2 Statutaire bepaling resultaatbestemming

In de statuten van de stichting zijn geen bepalingen opgenomen omtrent de bestemming van het resultaat.

6.3 Resultaatbestemming

Het bestuur stelt de resultaatbestemming vast overeenkomstig de resultaatverdeling zoals opgenomen in de staat van baten en lasten.

6.4 Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben zich na balansdatum geen gebeurtenissen voorgedaan die hier vermeld dienen te worden.

6.5 Controleverklaring

De Jong
Accountancy & Financieel Management

IBAN Nr. NL33 INGB 0660 3535 04
BTW NL 8095.05.691.B01
KvK Noord Nederland 01091151

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: het bestuur van
Stichting De Natuur en Milieufederaties te Utrecht

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2021

Ons oordeel
Wij hebben de jaarrekening 2021 van Stichting De Natuur en Milieufederaties te Utrecht gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting De Natuur en Milieufederaties per 31 december 2021 en van het resultaat over 2021 in overeenstemming met de Richtlijn 650 Fondsenwervende Instellingen.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2021;
2. de staat van baten en lasten over 2021; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel
Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Controleprotocol WNT 2021 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting De Natuur en Milieufederaties zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- overige gegevens;
- bijlage 7.1 Overzicht betalingen in 2021 van de Stichting De Natuur en Milieufederaties aan de twaalf provinciale Natuur en Milieufederaties.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag, in overeenstemming met RJ 650.

Burgemeester Wuiteweg 58 F: 0512 - 586 890
9203 KM Drachten E: info@dejongafm.nl
T: 0512 - 586 898 I: www.dejongafm.nl

Persoonlijke Professionals met Passie

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het Bestuur en de Raad van Toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ 650 en de bepalingen krachtens de WNT. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderneming in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening. De Raad van Toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Controleprotocol WNT 2021, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op

de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven;

- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de met governance belaste personen onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Drachten, 27 juni 2022
De Jong AFM B.V.

Origineel getekend J.D. de Jong AA

7 Bijlagen financieel jaarverslag

7.1 Overzicht betalingen in 2021 van de Stichting De Natuur- en Milieufederaties aan de twaalf provinciale Natuur en Milieufederaties

BEGROTINGSPOST	NMFG	FMF	NMFD	NMO	GNMF	NMFF	NMNH	NMU	NMZH	ZMf	BMF	NMFL	TOTAAL
Bijdrage 2021	118.000	118.000	118.000	118.000	118.000	118.000	118.000	118.000	118.000	118.000	118.000	118.000	1.416.000
AC2002 Dagelijks Bestuur				16.320						3.360	5.440		25.120
AC2003 Portefeuillehouders		4.000			9.360		6.400	2.160			6.400		28.320
PR1721 Embraced-project							21.780						21.780
PR1902 Natuurinclusieve landbouw			1.160										1.160
PR1912 Stadshout							1.210						1.210
PR2001 Energie	1.000	1.000	2.000	680	2.600		1.000	6.280	1.000	1.000	1.000	1.000	18.560
PR2002 Natuurinclusieve landbouw				13.200			3.080				4.000		20.280
PR2003 Plan Boom					4.960			9.680					14.640
PR2004 Nacht van de Nacht		3.200		1.400									4.600
PR2005 Valuta voor Veen		189						13.160					13.349
PR2006 Omgevingswet		1.360	400				2.720	3.200			1.200		8.880
PR2007 Ecologische netinpassing		9.680											9.680
PR2010 Circulaire Economie	960	6.960	1.760	3.360	960	480	1.920	6.960	800	960	800	800	26.720
PR2011 Energietuinen							10.560						10.560
PR2014 Participatiecoalitie	8.000	6.400	6.800	9.625	17.260	6.800		15.200	19.300	7.432	12.500	4.875	114.192
PR2017 Good Food Club	2.000	2.000	1.600		6.400		2.000	14.800		1.940			30.740
PR2018 Ambassadeurs Klimaatbuffers	2.312	1.157		5.642	740		2.312	1.202	2.312	2.220			17.897
PR2102 Natuurinclusieve landbouw				10.800	4.800		1.600		23.680		5.200		46.080
PR2103 Plan Boom	20.000	20.000	20.000	15.000	45.300	20.000	20.000	35.000	15.000	33.030	20.000	18.200	281.530
PR2104 Nacht van de Nacht		2.000						9.000					11.000
PR2110 Circulaire Economie	320	4.760	2.560	3.760	960	960	1.600	7.360	800	320	960	960	25.320
PR2111 Energietuinen			51.811	40.130				38.950			17.120		148.011
PR2114 Participatiecoalitie	24.560	21.680	24.560	33.446	55.520	21.680	37.280	53.280	47.520	21.680	53.760	28.080	423.046
Overig		18.985					23.000	25.537			398	540	68.460
Aflossing lening							-10.000						-10.000
TOTAAL	177.152	221.371	230.651	271.363	266.860	167.920	244.462	359.769	228.412	189.942	246.778	172.455	2.777.134

Stichting De Natuur en Milieufederaties
Arthur van Schendelstraat 600
3511 MJ Utrecht
www.natuurenmilieufederaties.nl

Vormgeving: www.invloedontwerp.nl

*Samen voor mooie en
duurzame provincies*

**de natuur en
milieufederaties**